

Τόπος ξηρός και πετρώδης για τους επενδυτές

Μια συνέντευξη με τον Θωμά Κώτσια, κάτοικο του χωριού, για τα σχέδια της εταιρείας Energy Solution να εγκαταστήσει φωτοβολταϊκό πάρκο στα βοσκοτόπια της περιοχής.

ΣΕΛΙΔΑ 3

Απεικονίσεις των σχεδίων λεηλασίας της φύσης

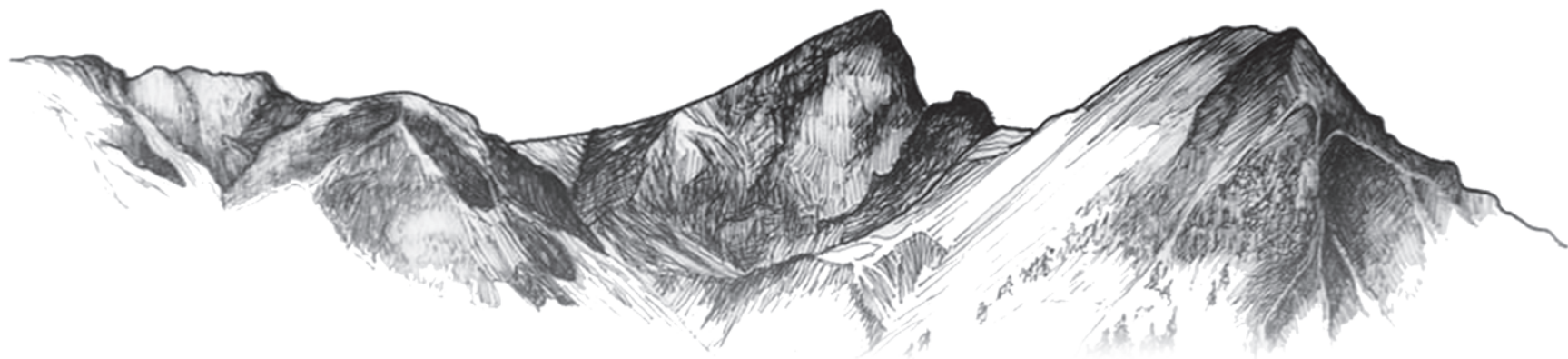
Μέσα σε επτά μήνες ψηφίστηκαν δύο νόμοι, ο "αναπτυξιακός" και ο "περιβαλλοντικός" που κλείνουν το μάτι σε εργολάβους και επενδυτές.

ΣΕΛΙΔΑ 4

Ποιός εισβάλλει, σε ποιανού τον κόσμο;

Η ιστορία των σύγχρονων επιδημιών δεν αφορά το πώς τα ζώα και τα μικρόβιά τους εισβάλλουν στον ανθρώπινο κόσμο μας, αλλά για το πώς εμείς εισβάλλουμε στον δικό τους.

ΣΕΛΙΔΑ 10

ΔΙΑΚΙΝΕΙΤΑΙ
ΜΕ ΕΛΕΥΘΕΡΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ

ΕΡΑΣΤΕΣ ΤΩΝ ΑΓΡΑΦΩΝ

ΦΥΛΛΟ 1ο
ΙΟΥΛΙΟΣ 2020

ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ ΤΩΝ ΒΟΥΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΝΕΡΩΝ ΤΩΝ ΑΓΡΑΦΩΝ

Εδώ ψηλά στα Άγραφα συγκρούονται δύο κόσμοι. Για τον έναν, για να δεις την κωμένη μέσα στα σύννεφα Σβόνι (2.039 μ.) πρέπει να φτάσεις μέχρι την καρδιά των Αγράφων, να αφουγκραστείς τον άνεμο και να μυρίσεις την πέτρα. Για τον άλλον, τέτοιες κορυφογραμμές, "αφού δεν φαίνονται από πουθενά" και "αφού δεν έχουν ούτε θάμνους" μοιάζουν ιδανικές για μια καλή μπίζνα, για ένα φιλόδοξο επενδυτικό σχέδιο.

Τα βουνά δεν έχουν ιδιοκτήτες

Η οροσειρά της Πίνδου απ' άκρη σ' άκρη απειλείται απ' τα καταστροφικά επενδυτικά σχέδια "μικρότερων" ή "μεγαλύτερων" εταιρειών. Απ' την Βασιλίτσα μέχρι τα Άγραφα και από τα Τζουμέρκα μέχρι τον Ασπροπόταμο, αιολικά εργοστάσια, υδροηλεκτρικά φράγματα, έρευνες για εξορύξεις πετρελαίου σχεδιάζεται να ξεκοιλιάσουν τη γη, να περιφράξουν το νερό, να ισοπεδώσουν απάτητες βουνοκορφές και να χαράξουν χιλιόμετρα νέων δρόμων μέσα σε πυκνά δάση. Το ορεινό σύμπλεγμα των Αγράφων βρίσκεται στη νότια απόληξη της Πίνδου και διοικητικά επεκτείνεται σε δύο νομούς, της Καρδίτσας και της Ευρυτανίας. Ένα από τα πιο άγρια ορεινά τοπία της ελληνικής επικράτειας, έχουν πάρει το όνομά τους από την αδυναμία της οθωμανικής διοίκησης να εγγράψει στους καταλόγους της τους κατοίκους τους και να εισπράξει οποιαδήποτε φορολογία απ' αυτούς, λόγω της δύσβατης πρόσβασης. Πολλές δεκαετίες μετά παραμένουν μια διαρκής πρόκληση για όσους και όσες τα ζουν, για όσους και όσες τα περιδιαβαίνουν, με διάσπαρτους οικισμούς, λίγα χωριά και με ακόμα λιγότερους ανθρώπους που θα καταφέρουν να ξεχειμωνιάσουν εκεί πάνω.

>>>

Το νερό και τα μάτια μας

- Μια συνέντευξη με τον Γ. Καραβίδα, μέλος της περιβαλλοντικής κίνησης Εξόρμηση για την προστασία της Οξυάς, για τα νερά του χωριού και τα μικρά υδροηλεκτρικά φράγματα ως προσπάθεια ελέγχου του ορεινού υδάτινου πλούτου.

ΣΕΛΙΔΑ 6

- Το νερό περιφράσσεται μέσα από τον έλεγχο και την εμπορευματοποίηση των πηγών. Η εταιρεία εμφιάλωσης νερού Θεόνη, τα επενδυτικά της σχέδια για τις πηγές της Οξυάς και το παράδειγμα των Σταγιατών Πηλίου.

ΣΕΛΙΔΑ 7

- Πηγές υδροδότησης των Βραγγιανών και της Κουστέσας αλλά και ζώων των κτηνοτρόφων βρίσκονται σε λίγες εκατοντάδες μέτρα απόσταση από τα σημεία εγκατάστασης α/γ στο Βοϊδολίβαδο, θέτοντας σοβαρά ερωτήματα για το πόσο θα επηρεαστεί η ποιότητα των νερών τους.

ΣΕΛΙΔΑ 8

Βουνοκορφές που έγιναν νταμάρια

Στα τέλη Μαΐου ξεκίνησαν για λίγες ημέρες (και διακόπηκαν και πάλι λόγω έλλειψης σχετικών αδειοδοτήσεων) οι εργασίες στον Τύμπανο για την κατασκευή υποσταθμού υπερυψηλής τάσης της ΔΕΗ με τον οποία θα συνδεθούν τα αιολικά πάρκα της περιοχής. Μια εβδομάδα μετά, διοργανώθηκε διαδήλωση στο βουνό ύστερα από πρωτοβουλία της Ανοιχτής Συνέλευσης της Καρδίτσας.

ΣΕΛΙΔΑ 6

Και τελικά, εμείς τί προτείνουμε;

Ένα ερώτημα το οποίο θεμελιώνεται σε μια σειρά υπόρρητων αξιωματών, οπότε και η συζήτηση γύρω απ' αυτό το ερώτημα θα πρέπει να ξεκινάει με τα βασικά: ποιός και για ποιόν παράγει ενέργεια, πώς οι ενεργειακές ανάγκες μιας κοινότητας θα γίνουν υπόθεση της ίδιας της κοινότητας, η οποία καλείται να σκεφτεί και να προτείνει πάνω στην κάλυψή τους. Μια συζήτηση η οποία δεν μπορεί να γίνει μόνο με τεχνικούς όρους, μα και με πολιτικούς.

ΣΕΛΙΔΑ 12

Κανένας μόνος απέναντι στις δικαστικές μεθοδεύσεις

Στις 10 Ιουλίου, τέσσερις άνθρωποι του κινήματος καλούνται σε δίκη με πλημμεληματικές κατηγορίες, για τη συμμετοχή τους τον Αύγουστο του 2019 στον αποκλεισμό του δημαρχείου και τη μη επικύρωση της δημοπρασίας δασικών εκτάσεων για να περάσουν γραμμές ρεύματος των αιολικών εργοστασίων.

ΣΕΛΙΔΑ 5

ΠΟΛΥΜΟΡΦΟΣ ΑΓΩΝΑΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ
ΤΩΝ ΒΟΥΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ
ΝΕΡΩΝ ΤΩΝ ΑΓΡΑΦΩΝ

ΜΕΧΡΙ ΤΗ ΝΙΚΗ!

Τα βουνά δεν έχουν ιδιοκτήτες

Συνέχεια από την σελίδα 1

Σε αυτά τα μέρη σχεδιάζεται η συνολική τοποθέτηση 526 ανεμογεννητριών (α/γ). Τα πέντε πρώτα αιολικά πάρκα έχουν ήδη λάβει άδεια εγκατάστασης: στην οροσειρά της Νιάλας (θέση "Γραμμένη-Τούρλα-Καρνόπι"), ισχύος 46 MW με 10 α/γ. Στο Βοϊδολίβαδο (θέση "Μίχος-Βοϊδολίβαδο-Απελίνα"), ισχύος 40 MW με 11 α/γ.. Στην Καζάρμα (θέση "Ζυγουρολίβαδο-Παλιομάνδρι"), πάνω από το Πετρίλο και το Βλάσι, ισχύος 41,4 MW με 18 α/γ.. Στα βορειοδυτικά Άγραφα, στον Τύμπανο Αργιθέας (θέση "Αέρας") και "Αφεντικό"), ισχύος 30 MW με 8 α/γ.. Δίπλα σε αυτό το αιολικό πάρκο, στο διάσελο του Προφήτη Ηλία προβλέπεται να κατασκευαστεί υποσταθμός υπερυψηλής τάσης της ΔΕΗ, σε έκταση 800 τ.μ. και με ύψος 11 μ., με τον οποίο θα διαιωνδεθούν τα αιολικά πάρκα του Τυμπάνου και της Καζάρμα. Και τέλος στην δυτική Αργιθέα, στο Άνθηρό (θέση "Προφήτης Ηλίας"), ισχύος 21,25 MW με 25 α/γ.. Τα αιολικά πάρκα θα εκτείνονται σε μήκος κάμποσων χιλιομέτρων πάνω σε απάττες βουνοκορφές, όπου θα πέσουν εκατοντάδες χιλιάδες κυβικά μέτρα μπετού για να σπθούν, σε μέγεθος όσο το μισό ενός γηπέδου μπάσκετ, οι βάσεις των ανεμογεννητριών. Τα υποστηρικτικά έργα αυτών των αδειοδοτημένων αιολικών πάρκων προβλέπουν το άνοιγμα δρόμων πλάτους από 5 έως 10 μέτρα και συνολικού μήκους 37,5 χιλιομέτρων μέσα σε δάση έλατου και δρυς και την κατασκευή εναέριων γραμμών μεταφοράς μέσης και υψηλής τάσης ρεύματος μήκους 29 χιλιομέτρων (τα 3,8 κλμ. θα διέρχονται από την λίμνη Πλαστήρα, σε περιοχή που έχει χαρακτηριστεί ιδιαίτερου φυσικού κάλους). Ένα τεράστιο δίκτυο πυλώνων το οποίο πολλαπλασιάζει τις πιθανότητες εκδήλωσης πυρκαγιών στο δάσος.

Παράλληλα με τα αιολικά εργοστάσια σχεδόν σε εκατό χειμάρρους, ποταμούς και ρέματα των Αγράφων και της Αργιθέας σχεδιάζεται να υψωθούν φράγματα και να φτιαχτούν μικρά υδροηλεκτρικά εργοστάσια για την παραγωγή ρεύματος με τη μέθοδο της αντλιοσταμίευσης (το καθένα απ' αυτά σήμερα βρίσκεται σε διαφορετικό στάδιο αδειοδότησης, είτε έχοντας λάβει άδειες παραγωγής ή λειτουργίας είτε βρισκόμενο σε στάδιο αξιολόγησης). Η ερμηποίηση της κοίτης τους, η αποστράγγιση του υδροφόρου

ορίζοντα και η καταστροφή της κλωρίδας και της πανίδας είναι το ένα μισό, της καταστροφής. Το άλλο μισό, είναι ο έλεγχος του ορεινού υδάτινου πλούτου μέσα από τα "δικαιώματα χρήσης του", ο έλεγχος της ελεύθερης πρόσβασης στο νερό των πηγών και των ποταμών.

Ναι. Μιλάμε για τα Άγραφα. Το μυστηριακό σκηνικό μύθων και θρύλων που σε μορφή διηγήσεων περνάνε από τις γιαγιάδες στους εγγονούς. Κορυφές που σμιλεύτηκαν από τον αέρα και τη βροχή. Δάση που έγιναν σπίτι για αναρίθμητα είδη ζώων και πουλιών: του σταυραετού, του γύπα, του γυπαετού, της ορεινής πέρδικας, του λύκου, της αρκούδας, του αγριόγιδου, των άγριων αλόγων και πολλών άλλων συγκατοίκων. Νερά που πότισαν στο διάβα τους όχι μόνο τα βουνά αλλά και τον κάμπο όλο. Άνθρωποι σκληροτράχηλοι που επιμένουν να τα ζουν, να τα σιγοτραγουδούν. Άνθρωποι επαναστάτες και κυνηγημένοι που βρήκαν απάγκιο στις απάττες πλαγιές τους.

Το 1918, ο Ζαχαρίας Παπαντωνίου στο αναγνωστικό της τρίτης δημοτικού έγραφε για τα βουνά: "Πόσα πράγματα, τους είπε, θα μάθετε όταν πάτε τόσο ψηλά! ούτε το βιβλίο μπορεί να σας τα πη, ούτε εγώ". Όταν η επόμενη γενιά μας ανέβει εκεί στα ψηλά βουνά, τί θα συναντήσει άραγε; Θέλουμε να είμαστε η γενιά που θα ισοπεδώσει αυτές τις κορυφές, που θα στραγγίσει τα νερά, που θα σχίσει τα δάση; Θέλουμε να είμαστε αυτή η γενιά που γύρω από την φωτιά δεν θα έχει πια να μεταφέρει στην επόμενη τις δικές της ιστορίες, τα δικά της βιώματα, παρά μόνο το πώς οι τόνοι μπετού της έδωσαν πέντε μεροκάματα;

Θα επιμείνουμε. Τα Άγραφα δε είναι απλά οι ανεκτίμητες πολλές και διαφορετικές ιστορίες του καθενός και της καθεμιάς από εμάς. Ακόμα και αν ξαφνικά βρίσκονταν εκτός από οποιαδήποτε ζώνη προστασίας Natura, εμείς θα ήμασταν εδώ να τα υπερασπιτούμε. Γιατί όταν ο βιομηχανικός πολιτισμός έχει αποικήσει απ' άκρη σ' άκρη τον πλανήτη, η υπεράσπιση των ελάχιστων περιοχών που έχουν απομείνει όπου η ζωή μπορεί να παραμένει ελεύθερη και άγρια, είναι ταυτόχρονα και υπεράσπιση μιας πολύ σημαντικής δυνατότητας. Να παραμένουμε ελεύθεροι.

Διαδήλωση αλληλεγγύης στους τέσσερις διωκόμενους αγωνιστές

Στις 18 του Ιουνίου πραγματοποιήθηκε μαζικά διαδήλωση στον κέντρο της Καρδίτσας, αλληλεγγύης στους τέσσερις διωκόμενους ανθρώπους του κινήματος για τις κινητοποιήσεις του προηγούμενου καλοκαιριού (δείτε αναλυτικά και το άρθρο στη σελίδα 5). Η διαδήλωση καλέστηκε

από την Ανοιχτή Συνέλευση Ενάντια στην "Πράσινη Ανάπτυξη" και στα Αιολικά στα Άγραφα και συμμετείχαν 100 άτομα. Στιγρίχτηκε από ανθρώπους της πόλης και των χωριών, τον Πολιτιστικό Σύλλογο Νέων Νεοχωριού και τους οργανωμένους οπαδούς της Αναγέννησης.

Η εφημερίδα *εραστές των Αγράφων* τυπώθηκε σε δύο χιλιάδες φύλλα και διαικινείται χέρι με χέρι στα χωριά των Αγράφων και της Καρδίτσας, στα πεδία του αγώνα. Δεν έχει σχέση με κροτικούς ή δηροτικούς φορείς και από θέση αρχών δεν δέκεται χρηματοδότηση από κανέναν τέτοιο θεσμό ή μη κυβερνητική οργάνωση.

Η διακίνηση γίνεται χωρίς αντίτιμο γιατί δεν θέλουμε κανείς και καμιά να αποκλειστούν από την ανάγνσή της εάν δεν έχουν χρήματα. Έχει πληρωθεί από την τσέπη των ανθρώπων που βρίσκονται πίσω απ' αυτήν, οπότε και η κάλυψη των εξόδων αυτών επιθυμούμε να γίνει μέσα από την ελεύθερη οικονομική συνεισφορά.

Αυτό το φύλλο δεν θα έφτανε στα χέρια σας χωρίς τις συζητήσεις, τη συνδρομή και τη βοήθεια του Αλέξη, του Πάνου, του Τάσου, της Όλγας, της Σοφίας, της Ζωγραφιάς, του Κωστή, του Χρυσόστομου. Τα σκίτσα είναι της Μάρθας και της Αντωνίας. Ένα χαμόγελο σε όλες και σε όλους.

Όσοι και όσες επιθυμούν να βοηθήσουν στη διακίνηση αυτού του φύλλου μπορούν να επικοινωνήσουν ηλεκτρονικά στο email. Θα την βρείτε στο Ορειβατικό Καταφύγιο Αγράφων και σε ένα δίκτυο χωριών και πολιτιστικών συλλόγων που έχουν εμπλακεί στον αγώνα για την υπεράσπιση των βουνών και των νερών των Αγράφων.

Για αποστολές και επικοινωνία erastestwnagrafw@gmail.com

Το blog erastestwnagrafw.wordpress.com

ΚΑΛΟ ΑΝΤΑΜΩΜΑ ΣΤΑ ΒΟΥΝΑ

Συνεχής επαγρύπνηση για τον Τύμπανο

Στις 25 Μαΐου ξεκίνησαν εργασίες στον Τύμπανο Αργιθέας με σκοπό την κατασκευή υποσταθμού υπερυψηλής τάσης της ΔΕΗ με τον οποίο θα συνδεθούν τα αιολικά πάρκα της Καραβούλας και της Καζάρμα. Δύο ημέρες αργότερα διακόπηκαν ύστερα από παρέμβαση του Δικτύου Φορέων και Πολιτών για την Προστασία των Αγράφων, καθώς υπάρχουν νομικές εκρεμότητες επί του έργου. Έναν χρόνο νωρίτερα, τον Μάιο του 2019, είχε επιχειρηθεί πρώτη φορά να ξεκινήσουν εργασίες στο σημείο οι οποίες είχαν διακοπεί και πάλι μετά από παρέμβαση του Δικτύου καθώς είτε δεν υπήρχαν άδειες, είτε οι άδειες που υπήρχαν είχαν λήξει. Επίσης, την άνοιξη του 2019 είχε γίνει σαμποτάζ στο εργοτάξιο, προκαλώντας ζημιές κάποιων εκατοντάδων χιλιάδων ευρώ.

Στις 31 Μαΐου η "Ανοιχτή Συνέλευση Ενάντια στην Πράσινη Ανάπτυξη και στα Αιολικά στα Άγραφα" κάλεσε σε συνάντηση αγώνα με πεζοπορική διάσχιση προς τον Τύμπανο, την οποία πλαισίωσαν περίπου 200 άνθρωποι. Σε αυτό το μέρος που κάποτε ήταν μια πράσινη ράχη και πλέον έχει μετατραπεί σε νταμάρι πραγματοποιήθηκε συνέλευση του βουνού. "Βρεθήκαμε πάνω στο ξεκοιλιασμένο βουνό, προσπαθώντας να ισορροπήσουμε πάνω στις αμέτρητες τεράστιες σκληρές πέτρες που βγήκαν από τα έγκατά του με βία, μόνο και μόνο για να ισοπεδωθούν για χάρη του κέρδους των εργολάβων και διαχειριστών της "ενεργειακής πολιτικής", είτε αυτοί λέγονται "επενδυτές" είτε λέγονται "δημόσιοι λειτουργοί". Η πολυάριθμη συγκέντρωση και πεζοπορία στον Τύμπανο, παρά τη βροχή και τον ορεινό παγωμένο άνεμο, ένωσε ακόμα περισσότερο τις φωνές μας, δυνάμωσε ακόμα πιο πολύ την ένταση της αντίστασης απέναντι στην καταστροφή των Αγράφων, θωράκισε πληρέστερα την περιοχή απέναντι σε κάθε τοπικό συνεργάτη των εταιριών που για κάποιες πενταροδεκάρες συναυτουργεί στη λεηλασία του ίδιου του του τόπου", αναφέρει σε ανακοίνωσή της η Πρωτοβουλία Κατοίκων της Αθήνας για την Προστασία των Αγράφων.

Η επαγρύπνηση πρέπει να είναι διαρκής καθώς το έργο στον Τύμπανο φαίνεται να έχει μια προτεραιότητα στους αιολικούς σχεδιασμούς για τα Άγραφα.

Απρόσκλητοι επισκέπτες

Στις αρχές του Απρίλη, λίγες ημέρες μετά την κατάθεση ενστάσεων από κτηνοτρόφους της Βαλαώρας κατά των πράξεων χαρακτηρισμού του δασοαρχείου (δείτε σελίδα 3), εντοπίστηκαν και ακινητοποιήθηκαν κοντά στο χωριό δύο αυτοκίνητα με αθλητικές πινακίδες. Οι επιβάτες τους αφού επικαλέστηκαν αρχικά ότι ήταν τουρίστες και έπειτα δημοσιογράφοι κατέληξαν να παραδεχτούν ότι βρίσκονταν στην περιοχή στο πλαίσιο των εργασιών για τη δημιουργία φωτοβολταϊκού πάρκου. Οι πινακίδες κατασχέθηκαν και τα άτομα εκδιώχθηκαν. Η Energy Solutions απ' ότι φαίνεται δεν είναι η μόνη εταιρεία που ενδιαφέρεται για φωτοβολταϊκές επενδύσεις στην περιοχή καθώς στις αρχές Ιουνίου στην πλατεία του χωριού εντοπίστηκε υπάλληλος άλλης εταιρείας του κλάδου.

Γεωτρήσεις για την κατασκευή υποσταθμού της ΔΕΗ στο Καροπλέσι

Στις 22 Μαΐου η αναπληρώτρια δασάρχης Καρδίτσας Μ. Παρδάλη έδωσε άδεια για έναν χρόνο στην εταιρεία "Πουνέντης Α.Ε." για τη διενέργεια ερευνητικών γεωτρήσεων στη θέση "Παλούκια" στο Καροπλέσι. Στο συγκεκριμένο σημείο προβλέπεται η κατασκευή υποσταθμού υψηλής τάσης της ΔΕΗ με τον οποίο θα συνδεθούν τα αιολικά πάρκα της Νιάλας και του Βοϊδολίβαδου. Οι γεωτρήσεις θα γίνουν σε δημόσια δασική έκταση 14,5 χιλιάδων τετραγωνικών μέτρων.

“Φέτος το καλοκαίρι όλοι στα Άγραφα”, ανακοίνωση της Επιτροπής Αγώνα Αγραφιωτών

Οι ινδιάνοι λένε πως αυτά που πράττει μια γενιά επιπρεάζουν τις επόμενες επτά γενιές. Οι επιμεβάσεις που προκαλούνται από τεράστια τεχνικά έργα και βιομηχανικές εγκαταστάσεις όπως είναι τα αιολικά στις βουνοκορφές, έχουν καταστροφικές επιπτώσεις ουσιαστικά για πάντα και θα αποτελούν μετά από κάποιους αιώνες ένα αρχαιολογικό στρώμα καταστροφής...

Κατασκευαστικές εταιρείες και εταιρείες παραγωγής ενέργειας, με τη σύμφωνη γνώμη της κυβέρνησης και με βάση τις κατευθύνσεις της Ε.Ε. βάλθηκαν να ισοπεδώσουν τις κορυφές των Αγράφων. Να τις γεμίσουν με βιομηχανικές εγκαταστάσεις παραγωγής αιολικής ενέργειας και να αλλοιώσουν ανεπιστρεπτί το γνώριμο και χαρακτηριστικό εδώ και χαιετηρίδες τοπίο των Αγράφων όπως γίνεται θεατό από τον θεσσαλικό κάμπο. Να ταπεινώσουν τον μοναδικό και εξέχοντα συμβολισμό των Αγράφων ως τόπο αντίστασης, ελευθερίας και άγριας φυσικής ομορφιάς.

Όλα αυτά στο όνομα κάποιας επιστημονικής, τεχνικής και οικονομοτεχνικής «ορθότητας» αλλά κυρίως στο όνομα της "πράσινης ανάπτυξης". Αλήθεια, πόση έπαρση χρειάζεται να έχεις για να ταπεινώσεις τέτοια βουνά; Πόση αμορφωσιά και πόση έλλειψη αυτογνωσίας σε χαρακτηρίζει εάν δεν έχεις λάβει υπόψη σου τον πανάρχαιο θεσσαλικό μύθο του Καινέα και την τιμωρία που υπέστη ή πάλι τον αρχαίο ανατολικό μύθο του Μίδα που ήθελε να γίνεται χρυσάφι ό,τι ακουπούσε με αποτέλεσμα να μην μπορεί στο τέλος ούτε να φάει ούτε να πει νερό...

[...] Εμείς, Αγραφιώτες αλλά και συνοδοιπόροι καμπίσοι, σας καλούμε να συνταχείτε ενεργά και ηχηρά στην προστασία των αγραφιωτικών βουνών! Όλα αυτά τα έργα που επιδιώκουν να κάνουν θα επιπρεάσουν την κίνηση των νερών, ενώ τα σχεδιαζόμενα υδροηλεκτρικά φράγματα θα καταστήσουν ελεγχόμενο το νερό από κάποιες εταιρίες.

[...] Αυτό το καλοκαίρι, όχι μόνο δεν θα αφήσουμε ανυπεράσπιστα τα αγαπημένα μας βουνά αλλά φιλοδοξούμε να ζωντανέψουν όσο ποτέ άλλοτε τα τελευταία χρόνια. Μετά μάλιστα και από την καραντίνα που επιβλήθηκε λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού, τα βουνά μας αποκτούν ακόμα μεγαλύτερη αξία για μια όχι μαζική αλλά αποκεντρωμένη παραθερίση.

Σκοπός μας είναι φέτος το καλοκαίρι τα Άγραφα να γεμίσουν με νέους ανθρώπους, παιδιά. Σκοπός μας είναι τα συγγενικά μας αλλά και τα φιλικά μας πρόσωπα να γνωρίσουν την αξία του βουνού, του έλατου, του ποταμού, να αισθανθούν τον "φυσικό κλιματισμό" της οροσειράς της Πίνδου. Να καταναλώσουν πολύ λιγότερη ηλεκτρική ενέργεια αλλά να "παράγουν" πολύ περισσότερη κοινωνική ενέργεια. Γιατί αυτή η ενέργεια κινεί μπροστά τον άνθρωπο και την ιστορία...

Οι βουνοκορφές των Αγράφων αλλά και όλης της χώρας, από τη Θράκη έως την Κρήτη και από την Κεφαλονιά έως την Ικαρία δεν ανήκουν σε καμιά εταιρία.

Συγκεντρώσεις ενάντια στο περιβαλλοντικό νομοσχέδιο

Στις 4 Μαΐου ξεκίνησε στην βουλή η συζήτηση του περιβαλλοντικού νομοσχεδίου η οποία ολοκληρώθηκε την επομένη με την κατά πλειοψηφία ψήφισή του. Και τις δύο ημέρες είχαν καλεστεί στην πλατεία Συντάγματος συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας από ένα πλήθος περιβαλλοντικών οργανώσεων (αρκετές από αυτές είχαν διοργανώσει τις προηγούμενες ημέρες και διαδικτυακό μάζεμα υπογραφών ζητώντας την απόσυρσή του), από πολιτικές και κοινωνικές συλλογικότητες. Καλέσματα είχαν γίνει και από την Συνέλευση για την Υπεράσπιση των Βουνών, την Πρωτοβουλία Κατοίκων Αθήνας για την Προστασία των Αγράφων και την Επιτροπή Αγώνα Αγραφιωτών. Την ίδια ημέρα, ύστερα από κάλεσμα της Ανοιχτής Συνέλευσης Ενάντια στην "Πράσινη Ανάπτυξη" και τα Αιολικά στα Άγραφα, έγινε συγκέντρωση στην κεντρική πλατεία της Καρδίτσας και ακολούθησε μικρή πορεία μέχρι το Παισιόλυπο.

ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΑΡΠΑΓΗΣ ΤΗΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗΣ ΓΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΪΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ

Βαλαώρα: τόπος ξηρός και πετρώδης για τους επενδυτές

Μια συνέντευξη με τον Θωμά Κώτσια, κάτοικο του χωριού Βαλαώρα Αγράφων και μέλος της Επιτροπής Αγώνα ενάντια στην εγκατάσταση φωτοβολταϊκού πάρκου

Θωμά πες μας δυο λόγια για το χωριό.

Η Βαλαώρα είναι ένα χωριό των δυτικών Αγράφων, δίπλα στην λίμνη των Κρεμαστών. Συγκαταλέγεται στα μεγάλα χωριά της Ευρυτανίας, για τα μέτρα του νομού, με 280-300 μόνιμους κατοίκους. Το ύψόμετρο είναι χαμηλό, στα 550 μ. και γι' αυτό οι δραστηριότητες των ανθρώπων εκεί διαρκούν όλον το χρόνο. Κύρια απασχόληση του χωριού είναι η κτηνοτροφία. Αιγοπρόβατα και γελάδια τα τελευταία χρόνια. Και λέω κύρια απασχόληση γιατί παλαιότερα υπήρχε και η αγροτική δραστηριότητα στην κοιλάδα του Αχελώου, είχανε χωράφια πριν 50-55 χρόνια, τα οποία κάηκαν με τη δημιουργία της λίμνης των Κρεμαστών. Δεκάδες χωριά και οικισμοί με τη δημιουργία της λίμνης χαθήκαν, ξεριζώθηκαν οι άνθρωποι και πήγαν σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας, κυρίως το Αγρίνιο. Εμάς το χωριό ήταν ψηλότερα, δεν είχε πληγεί, κάηκε όμως η αγροτική παραγωγή. Και έτσι μόνο μέσο επιβίωσης των ανθρώπων εκεί ήταν η κτηνοτροφία. Ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια και με την κρίση μια σειρά νέων παιδιών επιστρέψανε στο χωριό και ασχολήθηκαν πιο συγκεκριμένα και οργανωμένα με την κτηνοτροφία. Φτιάζανε κτηνοτροφικές μονάδες, στάβλους σύγχρονους με αρμεκτήρια, με ψυγεία. Φαινόταν μέχρι τώρα ότι, με όλα τα προβλήματα της κτηνοτροφίας και με κάποιες διευκολύνσεις που δίνονταν, το χωριό θα μπορούσε να κρατηθεί.

Πώς μάθατε για τα επενδυτικά σχέδια στο χωριό;

Εκεί που γίνονταν όλα αυτά τα σχέδια μαθαίνουμε ότι έχει κατατεθεί στο δασαρχείο Καρπεννησίου αίτημα χαρακτηρισμού μιας έκτασης 3.200 στρεμμάτων εκεί ακριβώς όπου υπάρχει η πιο έντονη κτηνοτροφική δραστηριότητα και είναι όλη η περιοχή βοσκοτόπια. Και μιλώ για δηλωμένους βοσκότοπους στον ΟΣΔΕ, με βάσει τις οποίες δηλώσεις οι άνθρωποι παίρνουν τις επιδοτήσεις. Μαζί δε με την κτηνοτροφική δραστηριότητα στο ίδιο μέρος ενδημεί ένα είδος βραχυκερατικής αγελάδας πιστοποιημένο από το πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Μια γελάδα που βρίσκεται στην περιοχή για τρεις χιλιάδες χρόνια, που επιβιώνει ανάμεσα στα βράχια της περιοχής. Και τα άλογα της Πίνδου, τα ντόπια άλογα που βόσκουν ελεύθερα και μπορεί κανείς να τα πλησιάσει σε μια απόσταση γιατί δεν είναι άγρια και απρόσιτα. Μαζί με αυτά έχουμε στην ίδια περιοχή αρχαιολογικούς χώρους και αρχαίες οχυρώσεις που ανήκονται, χωρίς να είναι απόλυτα εξακριβωμένο γιατί καταγεγραμμένα είναι αλλά ερευνημένα όχι, στα χρόνια της αιτωλικής πολιτείας, ανάμεσα 350-200 π.Χ..

Όλα αυτά έχουν δεσμευτεί, οι ιδιοκτησίες μαζί με τους στάβλους, σε επτά κομμάτια, των 450-500 στρεμμάτων το κάθε κομμάτι, και διεκδικούν να εγκαταστήσουν εκεί φωτοβολταϊκά. Αυτό ισοδυναμεί με πλήρη καταστροφή του χωριού. Το 80% των βοσκότοπων αυτής της περιοχής πλέον δεσμεύεται και οι άνθρωποι είναι υπό διωγμό. Έτσι το τοπίο στο Άγραφα συνολικά διαμορφώνεται ως εξής: στις κορυφές των Αγράφων αιολικά, στα ποτάμια, στα ρέματα και στα φαράγγια υδροηλεκτρικά και στα όποια ισώματα, στις πλαγιές, φωτοβολταϊκά. Τα Άγραφα πλέον μετατρέπονται σε ένα βιομηχανικό πεδίο. Καταλαβαίνει ότι όλες αυτές οι δραστηριότητες είναι ασύμβατες με την παρουσία ανθρώπων εκεί. Μας προορίζουν σε έναν βίαιο ξεριζωμό που εμείς καλούμαστε να ζήσουμε για δεύτερη φορά μετά από 50 χρόνια. Έχει ξεσπω-

θεί το χωριό, υπάρχει μεγάλη αγανάκτηση και οργή. Όλοι βρεθήκανε σε λαϊκή συνέλευση και βγάλαμε ομόφωνα μια Επιτροπή Αγώνα. Ο Δήμος ομόφωνα πήρε μια απόφαση εναντίωσης σε αυτή την εγκατάσταση και περιμένουμε ανάλογη αντιμετώπιση να έχουμε από την περιφέρεια της Στερεάς Ελλάδας. Και παράλληλα, πέρα από το κινηματικό θα κινηθούμε και σε νομικό επίπεδο για να μπορέσουμε να αντιμετωπίσουμε όλη αυτήν την λαιλαπα για τον τόπο.

Αυτά τα τρεις χιλιάδες στρέμματα πώς δόθηκαν σε εταιρείες;

Ένα μεγάλο κομμάτι από αυτά είναι ιδιοκτησίες, ένα άλλο μεγάλο κομμάτι είναι δημόσια έκταση, βοσκότοποι και δασική έκταση έχουν χαρακτηριστεί από το δασαρχείο. Δυστυχώς με έναν νόμο του 2001 δίνεται κατ' εξαίρεση η δυνατότητα στις εταιρείες αυτές να δεσμεύουν την περιοχή χωρίς καν να γνωρίζει ο ιδιοκτήτης,

πράξης χαρακτηρισμού, την ίδια μέρα πήρε και την πράξη χαρακτηρισμού. Σε αντίθεση με σένα και με εμένα που αν θελήσουμε να κάνουμε μια δικαιοπραξία ανάμεσά μας, να πουλήσουμε ο ένας στον άλλον ένα κτήμα για παράδειγμα, που απαιτείται πράξη χαρακτηρισμού, πάει ένα εξάμνηο και έναν χρόνο για να γίνει αυτή η διαδικασία. Με πολύ σύντομες διαδικασίες πήραν αυτήν την πράξη χαρακτηρισμού. Ο χαρακτηρισμός του δασαρχείου αποφαίνεται στο τί είναι η περιοχή, όχι στο ιδιοκτησιακό. Καμία άλλη ενημέρωση. Το να ζητήσω εγώ άδεια να βάλω φωτοβολταϊκά στο χωράφι μου, είναι κατανοητό. Το να ζητήσει ένας τρίτος να δεσμεύσει, χωρίς καν να το ξέρω, το χωράφι μου και μαζί μια έκταση χιλιάδων στρεμμάτων, αυτό είναι αρπαγή γης. Το δασαρχείο καλείται να χαρακτηρίσει την περιοχή. Ρωτάει ο επενδυτής, θέλω να μου πείτε αυτή η περιοχή πώς χαρακτηρίζεται. Αν το κάνετε εσείς σαν ιδιώτης θα σας πει το δασαρχείο: τί σχέση έχετε με την περιοχή;

Κεραιοχώρι, Φεβρουάριος 2020. Παρέμβαση στο δημοτικό συμβούλιο του Δήμου Αγράφων με αίτημα τη λήψη απόφασης ενάντια στην επένδυση στο χωριό , όπως και έγινε.

η κοινότητα ή ο Δήμος ότι στην περιοχή τους παίζονται τέτοια παιχνίδια. Αφού παίρνουν την άδεια από την Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (ΡΑΕ), την οποία δεν δεσμεύει ο νόμος να ζητήσει τίτλους του επίδοξου επενδυτή για την περιοχή, απλά αδειοδοτεί την περιοχή. Όταν πλέον αυτό ανακοινωθεί θα πρέπει οι ιδιοκτήτες και οι θιγόμενοι να προσφύγουν και να αντιδράσουν. Το γεγονός ότι έχουν χωρίσει επτά κομμάτια δεν είναι τυχαίο. Αυτό σημαίνει ότι και για τα επτά θα πρέπει να υπάρξουν ξεχωριστές προσφυγές. Μας εξοντώνει οικονομικά. Ξέρουν τι κάνουν. Είναι η λογική του παραλόγου. Η εταιρεία είναι μία, η Energy Solution. Προσπαθήσαμε να βρούμε και την ταυτότητα της εταιρείας. Είναι ΙΚΕ, αυτές έχουν ένα ειδικό καθεστώς που αποδεσμεύει τον ιδιοκτήτη από τα όποια χρέη και επιβαρύνσεις μπορούν να προκύψουν για την εταιρεία. Είναι εταιρείες που ξεκινούν με ένα ευρώ επενδεδυμένο κεφάλαιο και κάνουν αίτηση σε μια ηλεκτρονική πλατφόρμα.

Κάποια επίσημη ενημέρωση από το δασαρχείο είχατε;

Όχι, απολύτως καμία. Αξίζει να σημειωθεί εδώ ότι το δασαρχείο την ίδια μέρα που κατατέθηκε από την εταιρεία η αίτηση

κατέθεσε ένα βουλευτής στην βουλή, είναι ότι 111 δήμοι και κοινότητες στην Ελλάδα είναι στα δικαστήρια διότι οι επενδυτές βρίσκουν κάποια τερτίπια και δεν τα δίνουν ούτε αυτά. Δεν υπάρχει κανένα άλλο α-νταποδοτικό και η περιοχή καταστρέφεται για πάντα. Εδώ δεν είναι απλά το αισθητικό, το περιβαλλοντικό. Είναι θέμα επιβίωσης! Δεν έχει να κάνει με το τί γνωμή έχει κάποιος για τα φωτοβολταϊκά, τα αιολικά, για το αν συμβάλλουν στην καθαρή ενέργεια και στην κλιματική αλλαγή. Τί κάνουμε με τους κατοίκους; Τουλάχιστον όταν μας έπνιξαν τα χωράφια το 1965 μας έδωσαν, έστω και με τραγικό τρόπο, έχω ακόμα τις εικόνες των ανθρώπων που ξέθαβαν τους νεκρούς τους, που έβλεπαν να γκρεμίζονται τα σπίτια τους, να μαζεύουν τις λαμαρινες και τις πέτρες για να ξαναχτίσουν τη ζωή τους, την επιλογή της μετακίνησης. Γιατί υπήρχε και η επιλογή να πάρεις λεφτά. Εδώ σχεδιάζουν χωρίς να συζητάνε καν τί σημαίνει αυτό για την κοινότητα, για το χωριό.

σχέση με μια μοναδα στο Αγρίνιο ή στον κάμπο της Καρδίτσας.

Πολλά λέγονται και γράφονται ότι η κτηνοτροφία ζει από τις επιδοτήσεις.

Είναι μια αυτοεκπληρούμενη προφητεία θα έλεγα. Βεβαίως, η πολιτική που ασκείται για την κτηνοτροφία στον τόπο μας οδηγεί στον μαρασμό της. Όλοι θυμήθηκαν ότι με τον ιδό καταστρέφεται φέτος ο τουρισμός και αδειάζουν τα σουπερ μάρκετ. Να λοιπόν, που τον πρωτογενή τομέα τον θέλουμε και για δύσκολες ώρες. Γιατί η ζωή επιφυλάσσει εκπλήξεις. Αυτήν την ώρα η Ελλάδα είναι έρμαιο των εισαγωγών προϊόντων και των τουριστών για να επιβιώσει. Ενώ κανονικά ο πρωτογενής τομέας έπρεπε να είναι η βάση για να επιβιώσει μια χώρα και από εκεί και πέρα να δούμε τί άλλο μπορεί να κάνει για να βλετιώσει το βιοτικό επίπεδο και την οικονομία της. Ξέρετε, όσοι ασχολούνται σοβαρά με την κτηνοτροφία ποτέ δεν ήταν υπέρ των επιδοτήσεων έτσι όπως δίνονται. Ήταν υπέρ της επιδότησης της κτηνοτροφίας και όχι των κτηνοτρόφων. Δηλαδή να διευκολύνονται με κίνητρα να αναπτυχθεί η κτηνοτροφία στον τόπο μας. Όχι να επιδοτείται το πώς θα φύγουμε από τα χωράφια. Μέχρι τώρα η επιδότηση δινόταν με βάση το ζωικό κεφάλαιο που είχες και δεν σου επέτρεπαν να το αυξήσεις. Εκτίμηση μου είναι ότι με κάποια μορφή αποζημίωσης θα δίνουν "κίνητρα" να αποσυρθούν οι κτηνοτρόφοι από τον παραδοσιακό χαρακτήρα της κτηνοτροφίας. Με ένα γενικότερο σχεδιασμό η κτηνοτροφία να περάσει σε μεγάλης κλίμακας μονάδες που θα έχουν και την γεωργική παραγωγή δική τους. Και οι άνθρωποι να αποσυρθούν από παραδοσιακές ασχολίες.

Κάνετε και μια λαϊκή συνέλευση στο χωριό.

Οι άνθρωποι είναι στα κάγκελα, σε απόγνωση. Προσπαθούσαμε να τους συγκαταστήσουμε, ψύχραιμα, είμαστε στο ξεκίνημα του αγώνα. Δεν υπάρχει δεύτερη άποψη εκεί. Στα πρώτα υπομνήματα που στείλαμε δεν μας λέει κανένας ότι έχουμε άδικο. Αλλά δεν μας φτάνει μόνο να μας λένε ότι έχουμε δίκιο. Αυτό το ξέρουμε. Δεν περιμένουμε από τους παράγοντες να μας το πούνε. Από τους παράγοντες περιμένουμε να κάνουνε αυτό που πρέπει να κάνουν.

Επόμενες κινήσεις;

Κινούνται σε δύο επίπεδα, το νομικό και το κινηματικό. Στο κινηματικό λόγω της έκτακτης κατάστασης έχουμε πρόβλημα. Είναι ενημερωμένοι όλοι οι περιφερειακοί σύμβουλοι της περιοχής για να συζητηθεί και στην Στερεά προσδοκώντας να πάρουμε μια απόφαση και από εκεί προς όφελος των κατοίκων. Στη συνέχεια να έχουμε κάποιες επικοινωνίες με την αποκεντρωμένη διοίκηση στην Λάρισα. Και μετά να επισκεπτούμε με τις αποφάσεις των αρμόδιων οργάνων και της λαϊκής συνέλευσης τους υπουργούς, τα κόμματα στην βουλή και να κινηθούμε και σε νομικό επίπεδο. Καταθέτουμε αυτές τις μέρες ενστάσεις σωρηδών, όλοι οι κάτοικοι που θιγόμαστε, που έχουν είτε κτηνοτροφικές μονάδες είτε χωραφια, κατά της απόφασης του δασαρχείου. Και εδώ υπάρχουν θέματα αδιευκρίνιστα. Ξέρετε στην περιοχή δεν υπήρχαν συμβόλαια. Τώρα με το κτηματολόγιο προσπαθούμε να τιτλοποιηθούν οι περιοχές. Και πολλές από αυτές είναι για χρόνια, απ' τον πατέρα στο παιδί, ιδιωτικές εκτάσεις.

Η Βαλαώρα τί προϊόντα παράγει;

Έχουμε ένα τυροκομείο επεξεργασίας. Υπάρχουν και σε διπλανές περιοχές τυροκομεία όπου δίνουμε γάλα, όπως και εταιρείες όπως η "Ηπειρος" και η "Δέλτα" που παίρνουν από εμάς γάλα. Τώρα τελευταία ξεκίνησαν οι κτηνοτρόφοι να συζητούν πώς να φτιάξουν ενώσεις μεταξύ τους, αναζητώντας τις όποιες δυνατότητες δίνονται ώστε να καθετοποιήσουν τη δραστηριότητά τους για πιστοποίηση, για τυποποίηση. Έχει και ένα ιδιαίτερο πλεονέκτημα αυτό το χωριό. Έχει ξηρό κλίμα, είναι αυτό που λέει και το όνομά της: τόπος ξηρός και βραχώδης, πετρώδης. Με ασβεστολιθικά πετρώματα και λίγη γη. Αυτή η γη έχει κάτι το μοναδικό. Σε οτιδήποτε φυτρώνει, σε οποιοδήποτε ζωό βοσκάει σε αυτή τη γη, οι γεύσεις που δίνει στα προϊόντα της είναι εξαιρετικές. Έτσι αν χαθεί αυτός ο τόπος θα φύγουμε απ' την εκτατική παραδοσιακή κτηνοτροφία και θα πάμε στην επιλογή της σταβλισμένης. Αυτού του είδους η κτηνοτροφία αφενός δεν μπορεί να ανταγωνιστεί μονάδες του κάμπου της Θεσσαλίας ή της Αιτωλοακαρνανίας, γιατί είναι τεράστια η επιβάρυνση των μεταφορικών. Και αφετέρου χάνεται το συγκριτικό πλεονεκτημα της ποιότητας του γάλακτος ή του κρέατος σε

ΜΕΣΑ ΣΕ ΕΠΤΑ ΜΗΝΕΣ ΨΗΦΙΣΤΗΚΑΝ ΔΥΟ ΝΟΜΟΙ ΠΟΥ ΚΛΕΙΝΟΥΝ ΤΟ ΜΑΤΙ ΣΕ ΕΡΓΟΛΑΒΟΥΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΤΕΣ

Νομοθετικές απεικονίσεις των σχεδίων λεηλασίας της φύσης

Τον περασμένο Σεπτέμβριο, η δασάρχης της Καρδίτσας αρνούνταν να εκδόσει πρωτόκολλο εγκατάστασης στην εταιρεία Ανεμοδομική Α.Ε. και τον καρδιοϊώτη μηχανικό Κ. Φώντα, για το αιολικό πάρκο στη Νιάλα και στο Βοϊδολίβαδο, καθώς δεν καλύπτονταν οι νομικές προϋποθέσεις για κάτι τέτοιο, η έγκριση δηλαδή της Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (ΕΟΑ) από το υπουργείο Περιβάλλοντος. Την ίδια στιγμή, ο δασάρχης του Καρπεννισίου είχε εκδόσει το σχετικό πρωτόκολλο, προφανώς υπακούοντας σε διαφορετικούς τοπικούς προσοδικούς μηχανισμούς.

Λίγες ημέρες αργότερα, αυτά τα γεγονότα είχε χρησιμοποιήσει σαν παράδειγμα σε ένα τηλεοπτικό πάνελ, ο υπουργός Ανάπτυξης αυτής της χώρας, εν μέσω παραληρήματος και ψευμάτων, προλογίζοντας την ουσία του αναπτυξιακού νόμου 4635/2019 με τίτλο "Επενδύω στην Ελλάδα". "Ο δασάρχης θεωρητικά είχε το δικαίωμα, γιατί ο νόμος δεν του το απαγορεύει. Τώρα που θα αλλάξω τον νόμο, ο θάλλω να το ακούσετε, και θα βάλω ότι όποιος καθυστερεί μια επένδυση με σκοπό και δόλο αφού έχει πάρει έγκριση ο ενδιαφερόμενος επενδυτής από το υπουργείο Περιβάλλοντος, θα χρεώνεται από την τσέπη του και θα έχει αστικές κυρώσεις. Και θα δούμε αν θα το ξανακάνει". Στα τέλη του Οκτώβρη το αναπτυξιακό νομοσχέδιο ψηφίστηκε κατά πλειοψηφία στην βουλή. Οι 144 σελίδες του δεν επαρκούσαν στον νομοθέτη για να διευθετήσει το σύνολο των επιδιώξεων των επενδυτών και των αφεντικών και έτσι λίγους μήνες αργότερα, στις αρχές του Μάη, θα κατατεθεί και θα ψηφιστεί και το περιβαλλοντικό νομοσχέδιο (με τίτλο "Εκσυγχρονισμός περιβαλλοντικής νομοθεσίας"), συμπληρωματικό με το "αναπτυξιακό".

Το νομοσχέδιο "Επενδύω στην Ελλάδα" Μίνες ήδη πριν από την ψήφιση του "αναπτυξιακού" ο πρωθυπουργός τριγυρνούσε στο Παρίσι, στο Βερολίνο, στην Χάγη και στην Νέα Υόρκη προσκαλώντας επιχειρηματικούς ομίλους "να γίνουν συμμετέτοχοι των ευκαιριών που προσφέρει η χώρα μας". Είναι αυτοί που στην πορεία θα ονομαστούν "στρατηγικοί επενδυτές", και των οποίων οι επενδύσεις θα γίνονται για

"λόγους υπέρτερου δημοσίου συμφέροντος" προκειμένου να μπορέσουν να απαλλαγούν από μια σειρά πολεοδομικών και περιβαλλοντικών περιορισμών.

Με αυτήν την αιτιολογία το υπουργείο Περιβάλλοντος μπορεί να εγκρίνει περιβαλλοντικούς όρους όταν οι "υπηρεσίες κωλυσιεργούν ή υπάρχουν αντιφατικά δεδομένα των αρχών" ή ακόμα και στις περιπτώσεις που οι επιχειρήσεις επεκτείνουν ή τροποποιούν περιβαλλοντικά αδειοδοτημένα έργα (τέρμα οι ΑΕΠΟ, Αποφάσεις Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων, μια απλή τεχνική έκθεση αρκεί).

Στην περίπτωση που το αναπτυξιακό πνεύμα... καθυστερήσει να φτάσει στα γραφεία της καθημιάς υπηρεσίας, το υπουργείο μπορεί να επέμβει, να επιοπεύσει τις διαδικασίες και να υπερβεί γραφειοκρατικά κωλύματα. Όπως συνέβη τον περασμένο Νοέμβρη, όταν ο γενικός διευθυντής περιβαλλοντικής πολιτικής Κ. Δημόπουλος αποφάσισε ότι δεν χρειάζονται οι νέες, τροποποιημένες περιβαλλοντικές μελέτες που είχαν ζητηθεί από την εταιρεία και πιο συγκεκριμένα η Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση παρακάμπτοντας ταυτόχρονα και τη Διεύθυνση Βιοποικιλότητας του ίδιου του υπουργείου η οποία αρνούνταν να τις εγκρίνει καθώς ήταν ελλιπέστερες και ατεκμηρίωτες (στο τέλος ο γενικός διευθυντής καρατόμησε και τον προϊστάμενο της Διεύθυνσης).

Βρισκόμαστε αντιμέτωποι με ένα κράτος που ενώ προσπαθεί να πείσει για την πράσινη πολιτική του, την ίδια στιγμή βαπτίζει το φυσικό αέριο ανανεώσιμη πηγή ενέργειας (είναι το μόνο κράτος παγκοσμίως) και προμοτάρει τις εξορύξεις πετρελαίου ή χρυσού με τη δυνατότητα κρατικών επιδοτήσεων των υποστηρικτικών εγκαταστάσεων τους (των αγωνών, των πλατφόρμων άντλησης, των πύργων γεωτρήσεων κ.τ.λ.).

Και σα να μην έφταναν όλα αυτά κρίνουν ότι πλάι στο εξαντλημένο και μολυσμένο υπέδαφος της Βοιωτίας και της Κορινθίας, μέσα στην χαβούζα της δυτικής Ατικής και του Θριασίου, στα "επιχειρηματικά πάρκα" όπως ονομάζονται, εκεί όπου οι επίσημοι φορείς λένε ότι η μόλυνση δόθεν μπορεί να ελεγχθεί καλύτερα, χωράνε λίγες ακόμα βιομηχανίες καταστροφής και καρκίνου.

Οι εταιρείες που βρίσκονται πίσω από αδιάφορους και εξευγενισμένους τίτλους όπως "δραστηριότητες μέσης όχλησης" και κωδικούς (Α2) που παραπέμπουν στα μακρινά σχολικά μας χρόνια είναι (μεταξύ άλλων) οι εξορρυκτικές, οι μεταλλευτικές, έργων υποδομής, οι χημικές και ενεργειακές βιομηχανίες.

Καλή η νομολογία, ακόμα καλύτερη η πραγματικότητα όμως. Ποιοί είναι εν τέλει αυτοί οι "στρατηγικοί επενδυτές" που περιμένει το ελληνικό κράτος;

Μέσα στον χειμώνα εγκρίθηκαν έξι τέτοιες επενδύσεις που παρουσιάστηκαν ως απότοκο του νέου νομοσχεδίου, τρεις στο τομέα του πολυτελούς συνεδριακού και ξενοδοχειακού τουρισμού, δύο στο τομέα των φωτοβολταϊκών πάρκων και ένας στον τομέα των εμπορικών κέντρων. Παραγωγικές δραστηριότητες αν μή τι άλλο οι οποίες απευθύνονται στον καθένα και την καθημιά απόσους διαβάζουν αυτήν την εφημερίδα. Γιατί αυτό που μας έλειπε ήταν ένα ακόμη εμπορικό κέντρο στην Μεταμόρφωση Αττικής και γήπεδα γκολφ στα Χανιά.

Μα αν δούμε ποιοί δεν έκρυψαν τη χαρά τους για τον συγκεκριμένο νόμο, μπορούμε να καταλάβουμε την κατεύθυνσή του. Η ΕΛΕΤΑΕΝ (το λόμπυ των επιχειρηματιών της αιολικής ενέργειας) για παράδειγμα, αφού επισήμανε την "ορθή κατεύθυνση" του νομοσχεδίου πρότεινε επιπλέον να μειωθεί περαιτέρω χρονικά η αδειοδοτική διαδικασία των αιολικών και να αρθούν οι γεωχωρικοί περιορισμοί εγκατάστασής τους σε περιοχές χαρακτηρισμένες ως μνημεία παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς, σε αρχαιολογικές ζώνες προστασίας, σε περιοχές απολύτου προστασίας και προστασίας της φύσης, στα όρια των υγρότοπων διεθνούς σημασίας, στους πυρήνες των εθνικών δρυμών, των κληρυγμένων μνημείων της φύσης και των αισθητικών δασών, στους οικότοπους προτεραιότητας του δικτύου Natura 2000. Το θράσος όταν ωριμάζει μέσα σε ένα ευνοϊκό πολιτικό περιβάλλον γεννά τερατουργήματα, όπως αυτά που θα προκύψουν στο περιβαλλοντικό νομοσχέδιο του Μαΐου και για τα οποία θα μιλήσουμε λίγο παρακάτω.

Ανάμεσα στους χαρούμενους ήταν και ο πρόεδρος του Συνδέσμου Ελληνικών

Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ), Κ. Κωνσταντινίδης, η διευθύντρια του τομέα απασχόλησης και αγοράς εργασίας του ΣΕΒ, Κατ. Δασκαλάκη, ο διευθυντής του τομέα επιχειρηματικού περιβάλλοντος και ρυθμιστικών πολιτικών του ΣΕΒ, Μιχ. Μητσόπουλος, ο γενικός διευθυντής της Ένωσης Ιδιωτικών Τηλεοπτικών Σταθμών Εθνικής Εμβέλειας, Κ. Κιμπουρόπουλος. Μα μόνο οι εργοδότες και οι βιομήχανοι καίρονται; Αφού το αναπτυξιακό νομοσχέδιο θα φέρει και πόσες θέσεις εργασίας. Οι εργαζόμενοι και οι εργαζόμενες μια καλή κουβέντα δεν είχαν να πουν; Μάπως να προβληματίστηκαν ότι αυτή η κουβέντα μπορεί να συμπεριλαμβάνεται στον φακέλωμά τους στο "γενικό μπρώο συνδικαλιστικών οργανώσεων εργαζομένων" που θέλει να κρατά το υπουργείο Εργασίας (πέρα από τα καταστατικά των σωματείων που ούτως ή άλλως κατατίθενται στα πρωτοδικεία); Μάπως στράβωσαν που επεκτείνεται και άλλο η κατάργηση της κυριακάτικης αργίας (και στα κέντρα logistics των καταστημάτων που ήδη δούλευαν τις Κυριακές); Μάπως να στράβωσαν που βλέπουν να ανοίγει ο δρόμος στα αφεντικά τους να τους εξαιρούν από τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας με το πρόσχημα των "οικονομικών προβλημάτων";

Ο γενικός διευθυντής της Ένωσης Ιδιωτικών Τηλεοπτικών Σταθμών Κ. Κιμπουρόπουλος που είδαμε παραπάνω τί δουλειά έχει εδώ; Αυτό που ήθελε ο προαναφερθείς κύριος ήταν να εκφράσει δημόσια την ευχαριστία του για ένα τοσοδούλι θέμα που εκκρεμούσε, την κατάργηση της υποχρέωσης να είναι ονομαστικές οι μετοχές των μέσων ενημέρωσης, την κατάργηση δηλαδή και της υποχρέωσης των αφεντικών τους να υποβάλουν πόθεν έσχες.

Όπως σε κάθε καλό νομοσχέδιο, ακόμα και σε αυτά που "σματοδοτούν το πέρασμα του επενδυτικού περιβάλλοντος της χώρας στον 21ο αιώνα και στην ψηφιακή πολιτική", όπως έγραψε σε ένα tweet ο Μητσοτάκης, υπάρχουν κάποιες τοσοδούλες "φωτογραφικές ρυθμίσεις" για τη διευκόλυνση ημετέρων.

Η σκληρή δημόσια κόντρα δύο εκδοτών εφημερίδων, του Αλ. Παπαχελά (διευθυντή της Καθημερινής) και του Ν. Χατζηνικολάου (διευθυντή της Real News) έφερε στο προσκήνιο αυτή τη νομοθετική "τακτοποίηση". Ο πρώτος, λοιπόν, καταγγέλλει ότι ενώ αρχικά το αναπτυξιακό νομοσχέδιο προέβλεπε ενίσχυση επιχειρηματικών ομίλων που διαθέτουν ασφαλιστικά και φορολογικά ενημερότητα και δεν χρωστάνε δεδουλευμένα σε εργαζομένους τους, την τελευταία στιγμή απαλείφθηκε αυτή η προϋπόθεση. Και ότι ο δεύτερος, ο Χατζηνικολάου, κάτι ξέρει γι'

αυτό. Εμείς τί παραπάνω να γράψουμε; Το μόνο που ξέρουμε είναι ότι οι "εξαιρέσεις" αυτές αποτελούν πλέον νόμο του κράτους καθώς ψηφίστηκαν.

Το νομοσχέδιο "Εκσυγχρονισμός περιβαλλοντικής νομοθεσίας"

Στις 4 Μαΐου, την πρώτη ημέρα μετά την άρση της καραντίνας (lockdown), και ενώ η βουλή λειτουργεί με μειωμένη κοινοβουλευτική σύνθεση και προσωπικό ασφαλείας, ξεκινά η διήμερη συζήτηση του περιβαλλοντικού νομοσχεδίου η οποία ολοκληρώνεται την επομένη με την κατά πλειοψηφία ψήφισή του. Στις αρχές Μαρτίου το νομοσχέδιο είχε τεθεί προς δημόσια διαβούλευση, συγκεντρώνοντας περισσότερα από 1.500 σχόλια, ενώ αρκετές περιβαλλοντικές οργανώσεις ζήτησαν να δοθεί παράταση καθώς οι συνθήκες lockdown δε δημιουργούσαν ευνοϊκό περιβάλλον για την όποια επεξεργασία του. Τελικά μία τηλεδιάσκεψη του υπουργού Περιβάλλοντος Κ. Χατζηδάκη με 23 περιβαλλοντικές οργανώσεις ήταν το όριο που έθετε το ελληνικό κράτος όχι μόνο από άποψης χρόνου για την ψήφισή του, όσο και από άποψης διάθεσης οποιασδήποτε συνδιαλλαγής γύρω από το περιεχόμενό του. Το υπουργικό αυτάρεσκο σχόλιο επί της συζήτησης ότι "οι γνωστές τερατολογίες περί καταστροφής του περιβάλλοντος δεν έχουν καμία θέση στη συζήτηση. Όχι διότι εγώ είμαι ο αρμόδιος υπουργός, αλλά γιατί η Ελλάδα είναι χώρα της Ε.Ε., δεν μπορείς να κάνεις του κεφαλιού σου, γιατί θα το βρεις μπροστά σου", μόνο ειρωνικά χαμόγελα προκαλεί όταν για το 2019 το ελληνικό κράτος πλήρωσε 24 εκατομμύρια ευρώ πρόστιμα στην Ε.Ε. για περιβαλλοντικές παραβάσεις (ενώ άλλες 80 υποθέσεις, με εισηγήσεις για επιβολή κυρώσεων, δεν έχουν τελεσιδικήσει ακόμα). Το περιβαλλοντικό νομοσχέδιο έρχεται να θέσει τους όρους της "πράσινης" λεηλασίας της φύσης, της κεντρικής αναπτυξιακής στρατηγικής του ελληνικού κράτους. Δεν κλείνει απλά το μάτι στους επενδυτές (κατά βάση) των αιολικών έργων, αλλά στρώνει ένα ολόκληρο χαλί στα πόδια τους. Η σύντημση των αδειοδοτήσεων από άποψη χρόνου (μέχρι τους τέσσερις μήνες, μετά αναλαμβάνει το... υπουργείο) και σταδίων (αντικαθίστανται η άδεια παραγωγής από την βεβαίωση παραγωγού ηλεκτρικής ενέργειας μετά από αυτοματοποιημένη διαδικασία ελέγχου) έρχεται να απαντήσει στα δύο χιλάδες συσσωρευμένα αιτήματα για επενδύσεις απ' άκρη σ' άκρη της Ελλάδας. Η επέκταση της ισχύς των ΑΕΠΟ (Αποφάσεις Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων) από τα 10 στα 15 χρόνια για ένα έργο, ενώ εάν η εταιρεία διαθέτει σύστημα

Παρεμβάσεις απ' άκρη σ' άκρη της ελληνικής επικράτειας, ενάντια στα σχέδια των εργολάβων να ισοπεδώσουν βουνά και νησιά. Με τη σειρά, Δρακόλιμνη Σμόλικα, κορυφή Μύτικα στον Όλυμπο, ορειβατικό καταφύγιο Αγράφων, γεφύρι του Κόκκορη στο Ζαγόρι, συγκεντρώσεις σε Αμοργό και Τήνο στο πλαίσιο πανκυκλαδικής κινητοποίησης ενάντια στα αιολικά εργοστάσια, συγκέντρωση και παρέμβαση στην Περιφέρεια Κρήτης, κορυφή Μικρής Ζήρεας.

περιβαλλοντικής διαχείρισης EMAS η ισχύς τους επεκτείνεται στα 21 χρόνια (!), απλά επιβεβαιώνει ότι το μόνο "γραφειοκρατικό εμπόδιο" για τα οποία μιλάνε όλο αυτόν τον καιρό οι υπουργοί και τα αφεντικά είναι οι μελέτες για την προστασία του περιβάλλοντος. Παράλληλα ο "πιστοποιημένος αξιολογητής" αυτών των μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων δεν θα είναι κάποιος ουδέτερος που θα ελέγχει και θα κάνει παρεμβάσεις με γνώμονα την προστασία του περιβάλλοντος, αλλά κάποιος που θα πληρώνεται από τον επενδυτή με σκοπό να διευκολύνει την αδειοδότηση για να μην κωλυσιεργούν οι διαδικασίες!

9 δις ψάχνουν το "ελευθέρας" για να επενδυθούν σε παρθένα και προστατευόμενα εδάφη. Για το εργαστήριο Διατήρησης της Βιοποικιλότητας του πανεπιστημίου των Ιωαννίνων, οι ανεμογεννήτριες που ήδη βρίσκονται σε λειτουργία (1.702, ήτοι το 37,04% του συνόλου της παραγωγής) ή σε διάφορα στάδια αδειοδότησης εκτός των περιοχών Natura υπερκαλύπτουν κατά δύο και τρεις φορές τον στόχο για "απολιγνιτοποίηση" μέχρι το 2030 (μέχρι σήμερα έχει καλυφθεί το 49,78%). Για τον γενικό γραμματέα του υπουργείου Περιβάλλοντος Κ. Αραβώπη όμως, το ότι το 30% των εδαφών της επικράτειας είναι ενταγμένο σε ζώνες προστασίας Natura 2000 δημιουργεί αναπόφευκτα τετελεσμένα (δίδωσέ του σε συγκέντρωση διαμαρτυρίας έξω από το υπουργείο).

Πέρα από τις 705 α/γ που ήδη είναι εγκαταστημένες σήμερα σε αυτές τις ζώνες, άλλες 5.514 συνολικής ισχύος 15.265MW περιμένουν τη σειρά τους. Ο εκ νέου διαχωρισμός των ζωνών (Ζώνη Απόλυτης Προστασίας, Ζώνη Προστασίας της Φύσης, Ζώνη Διαχείρισης Οικοτόπων και Ειδών) και ο επαναπροσδιορισμός των δραστηριοτήτων που επιτρέπονται σε καθεμία από αυτές γίνεται προτεραιότητα του νομοσχεδίου. Στην αρχική του εκδοχή συμπεριελάμβανε τη δυνατότητα εξορυκτικών δραστηριοτήτων στις Ζώνες απόλυτης προστασίας της φύσης (για τους φίλους των ποσοτών αποτελούν το 0,09% της χερσαίας έκτασης της χώρας), διάταξη η οποία αποσύρθηκε μετά από αντιδράσεις. Ωστόσο, επειδή τα άρθρα ενός νομοσχεδίου δεν γράφονται... στο πόδι για να γίνονται "λάθη", αλλά αποτελούν οργανωμένο αποτέλεσμα νομοθετικής συμπίκνωσης μίας κρατικής πολιτικής, πρέπει να είμαστε αυστηροί και προσεκτικοί (οι εξορυκτικές δραστηριότητες μεταφέρθηκαν στην τρίτη "Ζώνη διαχείρισης οικότοπων και ειδών").

Αφού ουσιαστικά οι ζώνες προστασίας της φύσης είναι σα να μην υπάρχουν για ποιόν λόγο να υπάρχουν και οι Φορείς

Διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών; 36 σήμερα στο σύνολό τους, πολλοί από αυτούς διαχειρίζονται περισσότερες από δέκα περιοχές Natura, πολλές φορές σε απόσταση πολλών ωρών οδήγησης από το πεδίο τους. Πλέον επανασυστίνονται με τον τίτλο Οργανισμός Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής, ως ΝΠΙΔ το οποίο θα είναι αθηνοκεντρικό, θα χρηματοδοτείται (επομένως και θα ελέγχεται) πλήρως από το υπουργείο και θα έχει κάποια κατά τόπους παραρτήματα.

Μέσα από τον εκ νέου καθορισμό των δασικών χαρτών το κράτος δίνει την (οικονομικά προσοδοϊκή) επιλογή για την "τακτοποίηση" διαφόρων αυθαιρέτων που έχουν κτιστεί μέσα στα δάση. Παράβολα, γνωμοδοτήσεις, πρόστιμα και προεδρικά διατάγματα για προσωρινές εξαιρέσεις από κατεδαφίσεις και προσωρινές αναστολές διοικητικών κυρώσεων συμπεριλαμβάνονται μέσα στα άρθρα του σχεδίου νόμου. Η ποιοτική διαφορά των τριμελών επιτροπών εξέτασης αντιρρήσεων είναι ότι αντί των δασολόγων (και μόνο) που συμμετείχαν μέχρι τώρα, πλέον ο πρόεδρος της επιτροπής θα είναι δικηγόρος και θα συμμετέχει και ένας τοπογράφος μηχανικός. Και μόνο συμβολικά εάν το σκεφτούμε, οι παράγωγες επιστήμες του δάσους ("δασο"λόγος) παραγκωνίζονται από τις επιστήμες της οριοθέτησης του τόπου ("τοπο"γράφος), της κατασκευής του και των όποιων συνηγώρων τους.

Το αναπτυξιακό και το περιβαλλοντικό νομοσχέδιο είναι οι νομοθετικές απεικονίσεις των επενδυτικών σχεδίων του ελληνικού κράτους. Μέσα από την επιτάχυνση των διαδικασιών αδειοδοτήσεων ή την απλούστευση και παράκαμψη των όποιων περιβαλλοντικών απαιτήσεων στην ουσία επιχειρούν να αποδυναμώσουν από επιχειρήματα εκείνο το κομμάτι του κινήματος που επιλέγει και το νομικό δρόμο για το μπλοκάρισμα των έργων. Τα υπουργεία Περιβάλλοντος και Ανάπτυξης στάνουν ένα συγκεντρωτικό διοικητικό μοντέλο το οποίο ελέγχει και προωθεί με γρήγορους ρυθμούς τις αιτήσεις των επενδυτών, παρκαάποντας ακόμα και δικά τους τμήματα ή ελεγκτικούς μηχανισμούς. Επιχειρείται οι ζώνες Natura να καταγραφούν στο συλλογικό υποσυνείδητο ως κάτι αναχρονιστικό που χρήζει μεταρρύθμισης, τη στιγμή που μόλις έξι περιοχές στην Ελλάδα παραμένουν παρθένες (βρίσκονται σε απόσταση 1 χλμ. από τον οποιοδήποτε δρόμο, υποδομή, οικισμό και συνάμα συνιστούν ενότητα μεγαλύτερη των 50 τ. χλμ.): τα Λευκά Όρη, η Τύμφη, ο Όλυμπος, ο Ταΰγετος, το Σάος και ο Σμόλικας. Τα βουνά μας χρειάζονται περισσότερο από ποτέ. Ας είμαστε συνεπείς στο ραντεβού αυτό.

Κλήση σε δίκη για τέσσερις ανθρώπους του κινήματος υπεράσπισης των Αγγράφων

Το κείμενο είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα της ΕΡΕΣ

Οι αγώνες που γίνονται σε κοινωνικές μικροκλίμακες, είτε αυτές αφορούν μια γειτονιά σε μια πρωτεύουσα, είτε αφορούν μικρές τοπικές κοινωνίες (όπως αυτήν της Καρδίτσας), έχουν την αναπόφευκτη έκθεσή τους. Όταν αυτοί οι αγώνες μεγαλώνουν λίγο-λίγο, αποκτούν πολυμορφία, συμπεριλαμβάνουν στους κόλπους τους και την άμεση δράση και τίθενται στο επίκεντρο πανελλαδικά, αυτή η έκθεση αναπόφευκτα αυξάνεται με γεωμετρική πρόοδο. Οι αγώνες στις τοπικές κοινωνίες δεν είναι απρόσωποι. Και αυτή ακριβώς είναι η δύναμή τους. Γιατί απέναντι στην ανωνυμία ενός πολύ καλού κειμένου ή μιας καλοστημένης αφίσας, η επωνυμία του καφενεύου, του σχολείου, της δουλειάς, του γείτονα, του συχωριανού ή του κοντοχωριανού, η διαδρομή που κουβαλάει ο καθένας και η καθεμιά πίσω τους, είναι αυτά που διεμβολίζουν οποιοσδήποτε θεωρίες συνωμοσίας ή τρομολαγνείας, κάνουν ακόμα και τις διαφωνίες πιο σταράτες.

Στην υπόθεση των Αγγράφων είναι πολλοί αυτοί οι άνθρωποι που έχουν εκτεθεί. Σε διαφορετικές στιγμές του αγώνα ο καθένας και η καθεμιά. Μία από αυτές ήταν και η προσπάθεια κάποιων εκατοντάδων ανθρώπων τον Αύγουστο που μας πέρασε, αρχικά να ακυρώσουν τη δημοπράτηση δασικών εκτάσεων στους αιολικούς επενδυτές, και όταν αυτό δεν το κατάφεραν, σε δεύτερη φάση, να σαμπωτάρουν την έγκριση της δημοπράτησης από την οικονομική επιτροπή του Δήμου της Καρδίτσας. Εκείνο το μεσημέρι, λοιπόν, της 22ας Αυγούστου 2019, το κίνημα πέτυχε, αποκλείοντας το δημαρχείο και παραμένοντας στη θέση του παρά την επίθεση της αστυνομίας, να μην μπουν κάποιοι

Παρασκευή 10 Ιουλίου, συγκέντρωση αλληλεγγύης στα δικαστήρια της Καρδίτσας

Το κείμενο είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα της ΕΡΕΣ

σύμβουλοι στην αίθουσα, να μη γίνει η συνεδρίαση και να μην έχει επικυρωθεί η δημοπρασσία μέχρι και σήμερα.

Εκείνη η μέρα για εμάς ήταν επιτυχημένη και χαμογελάσαμε. Για τις τοπικές εξουσίες, όμως, ήταν μια ήττα που δεν θέλουν να τη κωνέψουν. Και λέμε τοπικές εξουσίες (πληθυντικός) γιατί διαφορετικά κλήθηκε να διαχειριστεί αυτή την ήττα η δημοτική αρχή (απελθούσα και νέα) και διαφορετικά η αστυνομία (για να μιλήσουμε για δύο από τις μικροεξουσίες της πόλης). Για την αστυνομία της Καρδίτσας τέθηκε θέμα δημόσιας τάξης. Όχι με την στενή έννοια κάποιου πολύ συγκεκριμένου γεγονότος όσο με έναν γενικό τρόπο. Ότι κάποιοι νεαροί και κάποιες νεαρές, αλλά και κάποιοι όχι και τόσο νεαροί ή νεαρές, είναι ικανοί να οργανωθούν, να μαζευτούν πολλοί και πολλές (και αυτό έχει τη σημασία του) και να βραχυκυκλώσουν την κανονικότητα κάποιων επενδυτικών σχεδίων. Να "παΐσουν" σε πανελλαδικό επίπεδο, να τους "συμπαθήσουν" και να συμφωνήσουν μαζί τους κιόλας, να μαζευτούν περισσότεροι και να κάνουν και μια πανελλαδική διαδήλωση στην πόλη. Και επιπλέον να αποτελούν έναν ασύμμετρο παράγοντα που υπολογίζεται σε κάθε κίνηση που κάνουν οι εργολάβοι στα βουνά. Εάν δεν απειληθούν, αυτοί οι νεαροί και οι νεαρές μπορεί να συνεχίσουν να θέτουν ζητήματα.

Τον Νοέμβριο του 2019, τέσσερις άνθρωποι του κινήματος δέχθη-

καν χαρτιά για να παρουσιαστούν στο τμήμα για ανωμοτί κατάθεση σχετικά με τα γεγονότα εκείνης της ημέρας. Και έτσι έγινε, αλλά με τον τρόπο μας. Με δημόσια καλεσμένη συγκέντρωση έξω από το τμήμα. Είχαν προηγηθεί και άλλα γεγονότα όμως: τον Σεπτέμβρη έγινε εισβολή στην κατοικία αγωνιζόμενου κατοίκου της Νιάλας και του φόρτωσαν αστείες κατηγορίες για αγροτικό εξοπλισμό που κατείχε. Ενώ οι "τυχαίες επισκέψεις" της ασφάλειας και οι απειλές σε ανθρώπους που εργάζονται στην περιοχή της λίμνης και συμμετέχουν στον αγώνα για την υπεράσπιση των βουνών είχαν ενταθεί λίγο πριν την πανελλαδική διαδήλωση στην Καρδίτσα τον Οκτώβρη.

Η δίκη των τεσσάρων ορίστηκε για τις 10 Ιουλίου 2020. Με τις κατασκευασμένες κατηγορίες της "διέγερσης σε διάπραξη εγκλημάτων από κοινού", της "απόπειρας διατάραξης της λειτουργίας υπηρεσίας από κοινού", της "βία κατά υπαλλήλων από κοινού" και της "φθοράς ξένης ιδιοκτησίας από κοινού". Μεταξύ των μαρτύρων κατηγορίας είναι και ο τότε δήμαρχος, Αλεξάκος.

Η αστυνομία της Καρδίτσας ξέρει καλά από στοχοποιήσεις, εκφοβισμούς και δικογραφίες. Το γίγπεδο και οι οργανωμένοι οπαδοί της Αναγέννησης είναι αυτό το νεολοαίστικο κομμάτι της πόλης που εδώ και χρόνια πάνω του γίνονται οι σχετικοί πειραματισμοί. Η αστυνομία της Καρδίτσας εθελουφλεί εάν νομίζει ότι αυτά τα πειράματα μπορεί να τα κάνει και επάνω στα σώματα και τα μυαλά των ανθρώπων του κινήματος υπεράσπισης των Αγγράφων. Θα είμαστε εκεί, δίπλα στους διωκόμενους, απέναντι στην αστυνομία που βάζει πλάτες στους επενδυτές και στους ντόπιους φίλους τους.

Για την αυτονομία και την πολυμορφία του αγώνα

Το καλοκαίρι του 2019 οι έντε δήμαρχοι του νομού υπέγραφαν και δημοσιοποιούσαν μια κοινή δήλωσή τους ενάντια στα αιολικά στα Άγραφα. Λίγους μήνες αργότερα ο ένας απ' αυτούς (ο Φ. Στάθης, του Μουζακίου) έδινε άδειες στους επενδυτές για τα έργα στην Αργιθέα γιατί εκεί... δεν είναι Άγραφα (!), οπότε μπορούσε και ήθελε να το κάνει. Ένας άλλος απ' αυτούς (ο Β. Τσιάκος, της Καρδίτσας) σε διαρκή αμφιταλάντευση πάνω στο ζήτημα, προφανώς από την εποχή που στην Περιφέρεια Θεσσαλίας υπέγραφε διάφορες εγκρίσεις έργων αλλά και το χωροταξικό σχέδιο της Θεσσαλίας που καθόριζε περιοχές "αιολικής προτεραιότητας" (το δυτικό ορεινό κομμάτι του νομού Καρδίτσας, Καλλιφώνι, Μενελαΐδα, Ρεντίνα, Ίταμος) και "αιολικής καταλληλότητας" (στην Πίνδο, στις ορεινές περιοχές των δήμων Καλομπακάς, Πύλης, Αργιθέας, Μουζακίου, Λίμνης Πλαστήρα), τώρα είναι έτοιμος να τρέξει τον "νόμιμο αγώνα", παρόλο που από την αρχή διευκρινίζει ότι τα χέρια του είναι δεμένα. Μετρώντας τα κουκιά, μας έχουν μείνει τρεις αντιαιολικοί δήμαρχοι.

Ο αγώνας όμως δεν γίνεται με μέτρημα κουκιών. Ο αγώνας

προϋποθέτει να έχεις εμποσοσύνη στους ανθρώπους που έχεις δίπλα σου. Και αυτή η εμποσοσύνη οικοδομείται και αποκτιέται όταν ξεκινάς από μια ισότιμη θέση, από κοινές εμπειρίες και βιώματα τα οποία μπορείς να τα μοιραστείς. Κανείς και καμία δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι κάποιοι απ' όλους αυτούς που βρίσκονται σε θεσμικές θέσεις στον νομό δεν έχουν μεγαλώσει στα βουνά, δεν έχουν βιώματα και ότι πραγματικά πονάνε με την ισοπέδωσή τους. Έχουν όμως και μια θεσμική θέση η οποία θέτει συγκεκριμένα όρια στη διαμαρτυρία. Αυτά τα όρια τα βάζει ο νόμος και όχι το δικαιο του αγώνα. Τους νόμους τους φτιάχνουν οι από-τα-πάνω (πρόσφατα τα παραδείγματα του αναπτυξιακού και περιβαλλοντικού νόμου για τα οποία γράφουμε

Να εμπλουτίσουμε την πολυμορφία του αγώνα, με τρόπο που να συμπεριλαμβάνει τον καθένα και την καθεμιά, ανάλογα με τις δυνατότητες και τα κουράγια τους

σε άλλη σελίδα της εφημερίδας), το δικαιο πηγάζει μέσα από τα ανδιοτελή κίνητρα των ανθρώπων που έχουμε μεγαλώσει, που ζούμε και περιδιαβίνουμε τα βουνά.

Γιώργο κάνε μας μία περιγραφή του χωριού.

Η Οξυά έχει μόνιμους κατοίκους γύρω στα 80 άτομα. Μένουν εκεί χειμώνα, καλοκαίρι. Μιλάμε για ένα χωριό μεγάλο σε έκταση και διασκορπισμένο, με 13 οικισμούς. Από την άνοιξη μέχρι και το τέλος του φθινοπώρου οι κάτοικοι αυξάνονται με κορύφωση τους καλοκαιρινούς μήνες. Το χωριό έχει ακόμα ζωή. Υπάρχουν κάτοικοι που μένουν εντός των ορίων του Δήμου, όπως στο Μουζάκι και στο Μαυρομάτι, η επιβίωσή των οποίων εξαρτάται ακόμα από το χωριό. [...] Το ποτάμι μας είναι ένα, ο Οξυώτης ποταμός, παραπόταμος του Πάμισσου. Στον Οξυώτη καταλήγουν πολλά ρέματα του χωριού. Θυμάμαι από μικρό παιδί Ιούνιο μήνα το ποτάμι φοβόσουν και να το κοιτάξεις, φοβόμασταν να περάσουμε πάνω από το ξύλινο γεφύρι. Ιούνιο μήνα. Απ' τον Οξυώτη εξαρτιόταν η ίδια η επιβίωση των κατοίκων του χωριού. Θυμάμαι και ο ίδιος ότι πότιζε η οικογένειά μου απ' αυτό, όπως και όλες οι οικογένειες του χωριού. Είναι άμεσα συνδεδεμένο με την ίδια την επιβίωση του χωριού. Πλέον τα νερά του είναι ελάχιστα. Όπως και τα νερά των ρεμάτων που καταλήγουν σε αυτόν. Τα περισσότερα έχουν ξηραθεί. Είμαστε στην καρδιά του χειμώνα, αν πάμε όμως στο χωριό τα περισσότερα ρέματα είναι ξηρά. Σε αυτό το ποτάμι έχουν αδειοδοτηθεί δύο μικρά υδροηλεκτρικά. Έχει αδειοδοτηθεί και ένα τρίτο σε ένα από τα μεγάλα ρέματα του χωριού που καταλήγουν σε αυτό, αλλά δεν προχώρησε η αδειοδότησή του για τυπικούς λόγους. Αυτό σημαίνει ότι αν πάσα στιγμή μπορούμε να το δούμε να ξεκινάει και να προχωράει και η δική του αδειοδότηση.

Από πότε τα μικρά υδροηλεκτρικά άρχισαν να σας απασχολούν σε θέμα στο χωριό;

Η πρώτη επαφή με το θέμα ξεκίνησε ήδη από το 2000 χωρίς όμως να ξέρουμε περί τίνος πρόκειται. Ήρθε εις γνώση του πολιτιστικού συλλόγου του χωριού της Οξυάς ότι κάτι πάει να γίνει με τα νερά του χωριού μας, χωρίς να έχουμε καμία περαιτέρω ένδειξη. Ψαχτήκαμε για αρκετά χρόνια και μέσω της τοπικής αυτοδιοίκησης και των εκπροσώπων του χωριού μας σε αυτήν, δημοτικών συμβούλων που κατάγονταν από το χωριό, αλλά και μέσω του τοπικού συμβουλίου, χωρίς να έχουμε κάποια ενημέρωση. Ζητούσαμε πληροφορίες, αγνοούσαν τα αιτήματά μας. Με δικές μας έρευνες, κάπου το 2012, ήρθαμε σε επαφή με τα πρώτα ουσιαστικά στοιχεία για το τί πάει να γίνει στο χωριό μας, στην Οξυά. Σε αυτό βοήθησε και το Διαύγεια, με κάποιες πράξεις που είδαμε αναρτημένες εκεί. Διαπιστώσαμε ότι η εταιρεία δεν ήταν και τόσο φερέγγυα σε όσα μας έλεγε, γεγονός που όταν το αντιληφθήκαμε μας προβλημάτισε. Είδαμε και τη στάση του Δήμου που ήταν και αυτή περίεργη. Δεν είδαμε να θέλει κάποιου είδους ενημέρωση των χωριανών μας.

Επιχειρήσαμε να ενημερώσουμε μόνοι μας τους συγχωριανούς, σε σύλλογο, με ότι στοιχεία είχαμε καταφέρει να συγκεντρώσουμε. Αυτό έγινε για πρώτη φορά τον Οκτώβριο του 2014. Ακούγαμε και για τα ανταποδοτικά, σίγουρα μας προβλημάτιζε. Φτωχό χωριό ήμασταν και λέγαμε στην αρχή αν είναι κάτι καλό γιατί να μην ωφεληθεί και το χωριό μας. Αλλά αυτό δεν μας σταμάτησε από το να ψάχνουμε. Κάπου εκεί, ενώ η εταιρεία τον Οκτώβρη του 2014 είχε πει ότι θα έρθει να συμμετάσχει σε ενημέρωση, δεν ήρθε. Παρουσιάσαμε μόνοι μας στους συγχωριανούς μας όσα στοιχεία είχαμε. Εν τω μεταξύ, η εταιρεία έκανε αίτηση στο δημοτικό συμβούλιο για το μικρό υδροηλεκτρικό, τη στιγμή που μας έλεγε ότι υπάρχει γραφειοκρατία μεγάλη και δεν προχωρά το θέμα. Τότε κάναμε πρώτη φορά παρέμβαση στο δημοτικό συμβούλιο διατυπώνοντας την επιφύλαξή μας για το έργο. Αργότερα, έναν χρόνο πιο μετά, τέλος του 2015 ο ίδιος ο Δήμος αποφάσισε να κάνει ενημέρωση

ΤΑ ΜΙΚΡΑ ΥΔΡΟΗΛΕΚΤΡΙΚΑ ΩΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΟΥ ΟΡΕΙΝΟΥ ΥΔΑΤΙΝΟΥ ΠΛΟΥΤΟΥ

"Άμα θέλεις νερό για τον κήπο σου, τώρα θα πρέπει να έρθεις σε μένα".

Μία συνέντευξη με τον Γιώργο Καραβίδα, μέλος του διοικητικού συμβουλίου της περιβαλλοντικής κίνησης Εξόρμηση για την προστασία του χωριού Οξυά και ιδρυτικό μέλος του Δικτύου φορέων και πολιτών για την προστασία των Αγραφών.

Σκίτσο για την εφημερίδα, Μάρθα

στο χωριό. 29 Δεκεμβρίου, στο χωριό της Οξυάς υπήρχαν μόνο ελάχιστοι μόνιμοι κάτοικοι που δεν το πήραν χαμπάρι. Ήταν μια καλά μελετημένη κίνηση της τότε δημοτικής αρχής. Έφερε κάποιους χωριανούς μαζί της στο κεντρικό σχολείο του χωριού και επιχείρησε να κάνει ενημέρωση προσπαθώντας να παρουσιάσει αυτή την κίνηση σε λαϊκή συνέλευση. Μέσα στο καταχείμωνο, προπαραμονές Πρωτοχρονιάς, όταν το χωριό είναι σχεδόν έρημο από κόσμο. Το είχαμε πληροφορηθεί και εμείς. Πήγαμε όσοι μπορούσαμε να μαζευτούμε, γιατί πολλοί συγχωριανοί λείπουν σε Αθήνα και Ν. Αγχίολο εκείνη την περίοδο. Υπήρξε ένταση, όλοι φωνάζανε, η συντριπτική πλειοψηφία έλεγε μαζεύτε τα και φύγετε. Πέρα από τον Δήμο είχαν έρθει και εκπρόσωποι των δύο εταιρειών που ενδιαφέρονται για τα δύο μικρά υδροηλεκτρικά στο χωριό μας [ο.τ.εφημ.: οι δύο εταιρείες είναι η "Αργώ Ενεργειακή" που έχει πάρει άδεια εγκατάστασης, για το υδροηλεκτρικό των 2,45MW στη θέση "Μελίσσι" και η "Sentry Technology" για το υδροηλεκτρικό στη θέση "Κούρα" των 1,75MW]. Προβληματισμός εξακολουθούσε να υπάρχει σε πολλούς χωριανούς για το αν είναι κάτι ωφέλιμο ή όχι. Εκείνο το βράδυ όμως, κάποιος από τους εκπροσώπους της μιας εταιρείας, στο καφενείο του χωριού και ενώπιον και άλλων συγχωριανών, είπε την φράση, που την θεωρώ καθοριστική για το τί σημαίνει πλέον μικρό υδροηλεκτρικό και τους κινδύνους που εγκυμονεί: *όποιος θέλει νεράκι πλέον για τον κήπο του, τώρα θα πρέπει να έρθει σε μένα*. Προβληματιστάκαμε όταν τον ακούσαμε. Εγώ συγκεκριμένα τον ρώτησα αν αυτό σημαίνει ότι σε περίπτωση αύριο, μεθαύριο, είτε εμείς είτε κάποια από τα παιδιά μας, ενώ θα λειτουργεί το εργοστάσιο και εάν αυτά χρειαστούν να καλλιεργήσουν έναν μπαξέ ή να κάνουν μία άλλη χρήση που χρειάζεται νερό, κτηνοτροφική, αγροτική, νέες καλλιέργειες, που ο σύλλογός μας προσπαθούσε και προσπαθεί να τα προωθήσει στο χωριό, αν λοιπόν η δήλωσή του αυτή σήμαινε ότι δεν θα είχαν ενδεχομένως

νερό. Και η απάντηση ήταν ότι εννοείται, εκείνο που θα προέχει αύριο είναι η λειτουργία του εργοστασίου και της επιχείρησης. Αυτό λειτούργησε καταλυτικά και για μένα αλλά και για πάρα πολλούς χωριανούς και η πλάστιγγα έγειρε οριστικά στο να αντιδράσουμε στην κατασκευή των συγκεκριμένων έργων και να επιδιώξουμε την αποτροπή της εγκατάστασής τους στο χωριό μας. Ξεκίνησε μια σειρά ενημερωτικών παρεμβάσεων και αυτών που έμεναν στην Αθήνα.

Συστάθηκε περιβαλλοντική κίνηση στο χωριό που σήμερα αριθμεί 449 μέλη, πέρα από τον πολιτιστικό σύλλογο που ήδη μαχόταν. Κάποιοι από αυτούς είχαν ήδη προσφύγει στο ΣτΕ αλλά εκπρόθεσμα δυστυχώς, δεν είχαμε ενημερωθεί έγκυρα. Ως τέτοια απορρίφθηκε, δεν εξετάστηκε καν η ουσία. Η δράση μας όχι μόνο ανέδειξε το θέμα αλλά ανάγκασε και την εταιρεία, η οποία είχε καταφέρει να αδειοδοτηθεί με στοιχεία που θα έλεγα ότι ελάχιστα ανταποκρίνονταν στην πραγματικότητα,

“Τον ρώτησα αν αυτό σημαίνει ότι, είτε εμείς είτε κάποια από τα παιδιά μας, ενώ θα λειτουργεί το εργοστάσιο και εάν αυτά χρειαστούν να καλλιεργήσουν έναν μπαξέ ή να κάνουν μία άλλη χρήση που χρειάζεται νερό, ότι δεν θα είχαν ενδεχομένως νερό. Και η απάντηση ήταν ότι εννοείται, εκείνο που θα προέχει αύριο είναι η λειτουργία του εργοστασίου και της επιχείρησης.

να ζητήσει ανανέωση και τροποποίηση της περιβαλλοντικής της αδειοδότησης. Κάτι που το πήρε. Αυτό έδωσε και σε εμάς την ευκαιρία να προσφύγουμε εκ νέου στο ΣτΕ, εμπρόθεσμα αυτή τη φορά, με αρκετά και σημαντικά θα έλεγα επιχειρήματα που έχουν να κάνουν και με παρεμβάσεις της εσωτερικής περιβαλλοντικής νομοθεσίας αλλά και της νομοθεσίας της Ε.Ε. [ο.τ.εφημ.: Η ευρωπαϊκή νομοθεσία 60/2000 καθιστά υποχρεωτική την εκπόνηση σχεδιασμού διαχείρισης των υδάτων. Μέχρι να συμβεί αυτό απαγορεύονταν η αδειοδότηση των μικρών υδροηλεκτρικών. Στο ελληνικό παράδειγμα, χάρη σε μία τροπολογία, ξεπεράστηκε αυτή η υποχρέωση και ακολούθησε ένας καταιγισμός αδειοδοτήσεων μικρών υδροηλεκτρικών σε ολόκληρη την επικράτεια. Εκ των υστέρων, όταν τα σχέδια διαχείρισης των υδάτων συντάχθηκαν, σχεδόν το 80% του ορεινού υδατινού δυναμικού είχε δεσμευτεί για μικρά υδροηλεκτρικά].

Τι σημαίνει μικρό υδροηλεκτρικό;

Τί είναι το μικρό υδροηλεκτρικό με ορεινή υδροληψία. Δεν είναι φράγμα. Είναι ένα έκτρωμα μέσα στην κοίτη του ποταμού που κατασκευάζεται για να παίρνει το νερό με τεχνικά έργα, με σκάρες κ.τ.λ.. Το νερό καταλήγει σε αγωγούς παραπλεύρως του ποταμού, μήκος πολλών χιλιόμετρων το τονίζω, καταλήγει στον σταθμό παραγωγής και ξαναπέφτει στην κοίτη. Λένε λοιπόν πολλοί, μα παίρνουμε το νερό απ' το ποτάμι και ξανακαταλήγει στο ποτάμι. Ναι, αλλά ξανακαταλήγει στο ποτάμι μετά από 3 χιλιόμετρα. Έξι χιλιόμετρα είναι το ποτάμι της Οξυάς. Με τα δύο μικρά υδροηλεκτρικά η καθαρή κοίτη που απομένει στο ποτάμι είναι 1,5 χλμ.. Στα 4,5 χλμ. το νερό εξαφανίζεται, μπαίνει σε αγωγούς. Και δεν είναι μόνο περιβαλλοντικό θέμα. Να σκεφτούμε τί σημαίνει αυτό για την κλωρίδα, την πανίδα, για τα σπάνια προστατευόμενα είδη που για αιώνες υπάρχουν στο ποτάμι. Κάποιοι αδιαφορούν γ' αυτά. Φέραμε το ΕΛΚΕΘΕ στο χωριό, το Ελληνικό Κέντρο Θαλασσίων

Ερευνών που έχει αρμοδιότητα και στα εσωτερικά ύδατα. Ειδικό επιστήμονες ερεύνσαν, το χαρακτήρισαν παράδεισο και το πρότειναν να συμπεριληφθεί στα υπό προστασία υδάτινα σώματα του υπουργείου Περιβάλλοντος. Εκεί που η μελέτη δεν έλεγε τίποτα ανακαλύφθηκαν προστατευόμενα είδη στο ποτάμι της Οξυάς. Να τα αγνοήσουμε όλα αυτά; Κάποιοι λένε, και τί έγινε; Για δυο ψαράκια; Δεν είναι δυο ψαράκια. Είναι μέρος της φύσης τα δυο ψαράκια. Αλλά ας μην σταματήσουμε εκεί. Όλα τα άλλα που είπαμε; Να αγνοήσουμε όλα τα υπόλοιπα; Έχουμε ανατροπή υδρολογικών δεδομένων. Μιλάμε για χειμάρρους. Και το τμήμα των χειμάρρων που μέχρι τώρα έχει νερό, ξαφνικά δεν θα έχει. Και εκείνο που δεν έχει τώρα νερό, γιατί δεν φτάνει μέχρι κάτω το καλοκαίρι, ξαφνικά θα αποκτήσει. Άρα παίζονται και άλλα παιχνίδια. [...] Ό,τι κτήματα υπάρχουν στην πορεία των τριών χιλιομέτρων αυτού του αγωγού στερούνται του δικαιώματος άρδευσης. Ότι κτίσματα υπάρχουν, στερούνται ακόμα και του δικαιώματος ύδρευσης. Είπαμε πριν, ότι προηγείται το εργοστάσιο.

Γιατί εκτρέπουν το νερό στον σταθμό παραγωγής και δεν κατασκευάζουν τον σταθμό πάνω στην κοίτη του ποταμού;

Πολύ καλή ερώτηση. Το να πας κάτω από έναν καταρράκτη και να φτιάξεις ένα μικρό υδροηλεκτρικό, αν μπορέσεις να το κάνεις, κάνε το. Αλλά κάνουν την εκτροπή γιατί καταρχήν θέλουν να πετύχουν την υψομετρική διαφορά. Παράγεις ενέργεια όταν έχεις υψομετρική διαφορά. Δηλαδή, αντί να πας κάτω από έναν καταρράκτη 100 μέτρων, λέω εγώ τώρα, δεν πας εκεί, αλλά για να πετύχεις την υψομετρική διαφορά των 100 μέτρων ξεκινάς με τον αγωγό και καταλήγεις μετά από 3 χιλιόμετρα να πετυχαίνεις αυτό που θέλεις. [...] Ένας δεύτερος λόγος, ξέροντας και την γεωγραφία του χωριού μου, να πω, εντάξει βρε παιδιά, γιατί το κάνετε τόσο χαμπλά, η υδροληψία να μπορούσε να γίνει κάπου πολύ πιο ψηλά και ο σταθμός να ήταν κάπου μέσα στο χωριό. Θα επιτυχάνονταν έτσι η επιθυμητή υψομετρική διαφορά. Δεν θα είχε όμως τόσα χωματουργικά έργα. Επιδοτούνται αυτά. Μπαίνουν σε προγράμματα. Εκταμιεύονται χρήματα. 4,1 εκατομμύρια ευρώ είναι η προέγκριση για το ένα έργο που σχεδιάζεται στο χωριό. Πολλά τα χωματουργικά.

Τί είναι η μέθοδος της αντλιοσταμείωσης;

Η αντλιοσταμείωση δεν είναι αποθήκευση ενέργειας. Είναι αποθήκευση νερού το οποίο χρησιμοποιείς για να παράξεις ενέργεια. Παίρνεις νερό από ένα κατώτερο επίπεδο, που σημαίνει ότι για να πάρεις νερό πρέπει να υπάρχει το νερό, να το βρεις το νερό. Και εδώ ας θυμηθούμε ότι το νερό ούτε χρησιμεύει, ούτε μπορεί να χρησιμεύσει μόνο για παραγωγή ενέργειας. Το νερό είναι απαραίτητο για την περιοχή μας, για την Θεσσαλία και για όλη την Ελλάδα και για άλλες χρήσεις. Είναι και για την ύδρευση και για την άρδευση και για την κτηνοτροφία. Είναι γενικά για την παραγωγή. Το βλέπουμε όλοι ότι δεν έχουμε τα νερά που είχαμε κάποτε. Άσε που ποτέ δεν είχε η χώρα μας τα νερά για να κάνει τέτοια έργα. Ούτε γεωμορφικά υπάρχουν οι κατάλληλες συνθήκες αντλιοσταμείωσης. Στην αντλιοσταμείωση λοιπόν, παίρνεις νερό από μια λεκάνη σε χαμηλότερο επίπεδο, χρησιμοποιώντας ενέργεια. Ενέργεια λέει που περισσεύει. Πότε περισσεύει; Ή όταν θα φυσάει και δε θα την χρειάζεσαι κάπου αλλού, ή όταν θα έχει ήλιο και δε θα χρειάζεσαι το ρεύμα κάπου αλλού, ή όταν θα χρησιμοποιείς συμβατικές πηγές ενέργειας. Παίρνεις το νερό από το κατώτερο και το ανεβάζεις στο ανώτερο επίπεδο. Το κρατάς εκεί ώστε όταν το χρειαστείς σε ώρες αιχμής να το χρησιμοποιήσεις για την παραγωγή ενέργειας. [...] Εκείνο για το οποίο ανησυχούμε εδώ περισσότερο είναι ότι με τα μέχρι στιγμής στοιχεία που συγκεντρώσαμε και τις επαφές που

κάναμε, άλλα σχεδιάζουν. Μιλήσαμε πριν για πόσιμο νερό, για πηγές. Σήμερα βγάζουν άδειες χρήσης νερού υπέρ ιδιωτών για παραγωγή ενέργειας. Οι άδειες χρήσης νερού μεταβιβάζονται, που σημαίνει ότι αύριο-μεθαύριο μπορούν να πουληθούν σε άλλους επιχειρηματίες μεγαλύτερου βεληνεκούς, αν δεν υπάρχουν ήδη τέτοιοι πίσω απ'αυτούς που βγαίνουν μπροστά. Θεωρούμε ότι μέσω των μικρών υδροηλεκτρικών επιχειρείται ο έλεγχος του ορεινού υδάτινου πλούτου, του ορεινού το τονίζω, της περιοχής. Του πόσιμου νερού δηλαδή. Εάν δείτε τον χάρτη της ΡΑΕ όπως είναι αναρτημένος στην ιστοσελίδας της, και αν απομονώσετε μόνο τα υδροηλεκτρικά, ξεκινάει από τον Έβρο σε μικρότερη έκταση και καταλήγει μέχρι την Κρήτη. Η δε ραχοκοκκαλιά της Πίνδου είναι όλη καταπράσινη. Που σημαίνει ότι έχουν δεσμευτεί υπέρ ιδιωτικών συμφερόντων όλος ο ορεινός υδάτινος πλούτος της περιοχής. Αυτό κάτι λέει.

Να προσθέσω και κάτι άλλο. Υπάρχει μία πίτα στο ενεργειακό τοπίο της χώρας. Εκεί συμμετέχουν αιολικά, φωτοβολταϊκά, λιγνίτης (όσο συμμετέχει ακόμα ο ίδιος), φυσικό αέριο και μεγάλα υδροηλεκτρικά (παρένθεση: τα οποία ενώ χρησιμοποιούν ανανεώσιμη πηγή ενέργειας, δηλαδή το νερό, για να παράξουν ενέργεια, η πολιτεια μας, ως εξαίρεση στην Ευρώπη και ίσως και σε όλο τον κόσμο, δεν θεωρεί την ενέργεια από τα μεγάλα υδροηλεκτρικά ως ανανεώσιμη πηγή. Αν τα κατέτασσε εκεί θα είχε καλύψει τους στόχους που της επέβαλε η Ε.Ε. και οι συνθήκες που έχει υπογράψει όσον αφορά την παραγωγή από ΑΠΕ. Θα τα είχε καλύψει από πολύ νωρίς. Άρα θα χαλούσε την δουλειά των αιολικών, των φωτοβολταϊκών και αυτών που εισάγουν φυσικό αέριο). Το κομμάτι των μικρών υδροηλεκτρικών που αντιστοιχεί σε αυτήν την ενεργειακή πίτα είναι 350ΜW. Αυτό είναι το ταβάνι μέχρι το οποίο επιτρέπεται να παράξουν ρεύμα. Γι'αυτά τα 350ΜW, που το θεωρώ μηδαμνό μπροστά στις συνολικές ενεργειακές ανάγκες της χώρας, έχει ήδη δεσμευτεί μέχρι και το 80% του ορεινού υδάτινου δυναμικού. Του πόσιμου νερού μας. Δεν ξέρω. Εγώ προβληματίζομαι για το εάν στόχος είναι η παραγωγή ενέργειας.

Η άδεια χρήσης νερού τί είναι;

Είναι απαραίτητο στάδιο αδειοδότησης

των μικρών υδροηλεκτρικών. Δίνεται από την αποκεντρωμένη διοίκηση της κάθε περιοχής. Είναι ο φορέας που κατανέμει τα δικαιώματα χρήσης του νερού για την περιοχή. Να πάω εγώ, να βγάλω άδεια χρήσης νερού σαν ιδιώτης, δεν μπορώ να το κάνω. Πρέπει να βγάλει ο Δήμος της περιοχής μου, για την τάδε πηγή και μετά θα την κατανείμει σε αυτούς που την έχουν ανάγκη. Ο ιδιώτης δημότης δεν μπορεί να βγάλει άδεια χρήσης νερού στο όνομά του. Η εταιρεία, που είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου μπορεί και βγάζει. Γι'αυτό μας ανησυχεί. Είναι στάδιο της αδειοδοτικής διαδικασίας. Είναι αυτό που είχε στο χωριό μας ο επενδυτής, άμα θέλεις νερό για τον κήπο σου τώρα θα πρέπει να έρθεις σε μένα. Τί εννοείς; Εγώ έχω τώρα τα δικαιώματα, ήταν η διευκρινιστική του απάντηση. Αυτό είναι η άδεια χρήσης νερού.

Βλέπεις στην ΑΕΠΟ της εταιρείας ότι προτεραιότητα, ένεκα της λειτουργίας του έργου, έχουν τα νομίμως, το τονίζω, υφιστάμεθα δικαιώματα νερού. Νόμιμο υφιστάμενο δικαίωμα χρήσης νερού στα ορεινά χωριά σήμερα δεν έχει ούτε ένας! Σημαίνει ότι αν εγώ αύριο πάω και πω ότι θέλω να ποτίσω, θα μου απαντήσει η εταιρεία, λυπάμαι, δεν έχει νερό. Θα πάω στον Δήμο και θα του πω θέλω νερό για να ποτίσω και θα μου απαντήσει δεν έχει νερό, είναι δεσμευμένο για την εταιρεία. Μα, εγώ πότιζα εκεί όταν ήμουν μικρός. Ναι, αλλά άδεια χρήσης νερού εσύ δεν έχεις. Την ερώτηση αυτή την κάναμε, γιατί σαν περιβαλλοντικός φορέας φτάσαμε μέχρι το υπουργείο Ενέργειας, στον τότε αναπληρωτή υπουργό Φάμελλο. Επί λέξη έγινε η εξής στιχομυθία: "Σε βλέπω ζωηρό, φωνάζεις, γιατί"; Η απάντηση η δική μου ήταν ότι "ποτίζω, φτιάχνω κήπο στο χωριό και χρειάζομαι νερό". Και η ανταπάντηση του υπουργού ήταν: "άδεια χρήσης νερού έχεις"; Δεν ήξερα τί να του απαντήσω. Γιατί άδεια χρήσης νερού δεν είχα και ούτε έχω. Γύρισα αμέσως και πήγα στον Δήμο και κατέθεσα για άδεια χρήσης νερού. Πέρασαν 3 χρόνια σίγουρα από τότε. Ο Δήμος δεν μου έχει απαντήσει ακόμα. Δεν μου δίνει άδεια χρήσης νερού για να ποτίσω τον κήπο. Προφανώς δεν του περισσεύει για να δώσει. Όταν οι κάτοικοι είναι στα κάγκελα δεν μπορεί να βγει να σου πει ότι δεν περισσεύει να ποτίσεις τον κήπο σου. Τονίζω ξανά ότι η εταιρεία έχει ήδη άδεια χρήσης νερού.

Ποιά είναι τα ανταποδοτικά που πρότειναν για το χωριό;

Θα θυμίσω κάτι γενικότερα. Η τελευταία απόφαση υπουργών μείρασε ανταποδοτικά σε δικαιούχους, δηλαδή όαι σε χωριά αλλά σε καταναλωτές και επενδυτές. Για παράδειγμα, για όσους είναι κάτοικοι της Οξυάς, αν έπαιρνες το συνολικό ποσό που μοιράστηκε, κάπου 600+ χιλιάδες ευρώ και το κατένημες στον αριθμό των δικαιούχων, το ποσό που αντιστοιχούσε στον καθένα ήταν κατά μέσο όρο 9+ ευρώ/χρόνο. Που σημαίνει ότι για κάποιον θα ήταν 3 ευρώ/χρόνο, για κάποιον 9 ευρώ/χρόνο, για κάποιον 20, 30, 50 ευρώ/χρόνο. Για τους δήμους και τις κοινότητες ο νόμος λέει τα εξής: τα ανταποδοτικά είναι 3%

“ Σήμερα βγάζουν άδειες χρήσης νερού υπέρ ιδιωτών για παραγωγή ενέργειας. Οι άδειες χρήσης νερού μεταβιβάζονται, που σημαίνει ότι αύριο-μεθαύριο μπορούν να πουληθούν σε άλλους επιχειρηματίες μεγαλύτερου βεληνεκούς. ”

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

τον χρόνο. Απ'αυτά το 1% πάει στους δικαιούχους και αντιστοιχεί στα ποσά που είπαμε πριν και το 2%, μετά από κάποιες κρατήσεις γίνεται 1,7% καθαρά επί του τζίρου που θα κάνει η εταιρεία, πάει σε ειδικούς κωδικούς στον προϋπολογισμό του κάθε Δήμου. Για την κατασκευή έργων περιβαλλοντικού σκοπού στους αντίστοιχους δήμους, κοινότητες κ.τ.λ.. Αυτό είναι σημαντικό. Δεν σημαίνει, δηλαδή, ότι γενικά έχω έσοδα και θα ασφαλοτοπρώσω δρόμους, θα φτιάξω πλατείες. Πάνε για συγκεκριμένο σκοπό. Για το χωριό μου η μελέτη της εταιρείας αναφέρει εναν τζίρο που είναι συνάρτηση της ποσότητας ενέργειας που αναμένεται να παράξει αν γίνει το υδροηλεκτρικό και της τιμής που έχει συμφωνήσει με την ΔΕΗ. Αν υπολογίσεις, το 1,7% αυτού του τζίρου αντιστοιχεί γύρω στα 6 χιλιάρικά τον χρόνο

και άλλα 4 περίπου από τον άλλον. Δηλαδή γύρω στα 10 χιλιάρικά θα εισπράτει ο Δήμος από τα δύο υδροηλεκτρικά στην Οξυά σε ειδικό κωδικό για έργα περιβαλλοντικού σκοπού. Κυρίως στο χωριό της Οξυάς και δευτερευόντως σε άλλα σημεία του Δήμου.

Υπάρχει και το άλλο. Όλοι θα γίνουμε αυτού του είδους οι εισοδηματίες; Δηλαδή οι ανάγκες ενός τόπου, ενός χωριού, είναι μια πλατεία; Που στο κάτω-κάτω έχει υποχρέωση ο Δήμος να την κάνει. Οι ανάγκες ενός χωριού είναι η ασφαλτόστρωση ή η καλύτερη χαλικόστρωση που είναι υποχρέωση του Δήμου να το κάνει; Θα βρει λεφτά. Έχει υποχρέωση. Λίγα-λίγα. Το τί κάνουμε παραχωρώντας τον υδάτινο πλούτο μας το σκεφτόμαστε; Αν χρειαστεί αύριο κάποιος να πάει σε ένα χωριό να φυτέψει δυο ντομάτες να επιβιώσει και δεν θα έχει νερό να ποτίσει; Είμαι απ'αυτούς που γεννήθηκαν και μεγάλωσαν στο χωριό, με την ντομάτα και το ξεροκόμματο. Το ενδεχόμενο να μην έχουμε αύριο αυτή τη δυνατότητα την αποκλείουμε; Δεν τη ζυγίζουμε; Δεν το λαμβάνουμε υπόψην αυτό το πράγμα;

Σαν πολιτιστικός σύλλογος προσπαθήσαμε να ευαισθητοποιήσουμε νέους ανθρώπους να ασχοληθούν με το χωριό μας. Ορεινό χωριό, εγώ το θυμάμαι με 1800 κατοίκους. Δύσκολα ήταν τότε, δεν μπορούσε η Οξυά να θρέψει 1800 κατοίκους, κακά τα ψέματα. Μπορούσε να θρέψει 600-700 κατοίκους, άνετα. Κοντά στο Μουζάκι είμαστε, με τους δρόμους που έχουμε σήμερα. Γιατί λοιπόν να μην το επιδιώξουμε; Σκεφτήκαμε και προσπαθήσαμε να ευαισθητοποιήσουμε νέους ανθρώπους. Και αυτούς που ζουν κοντά εδώ και αυτούς που ζουν Αθήνα και Ν. Αγχίαλο. Το ενδιαφέρον ήταν πραγματικά τεράστιο. Συμμετείχαν σε μία έρευνα που κάναμε, συμμετείχαν και στα επόμενα στάδια. Φέραμε ειδικούς στο χωριό, μας υποδείχνε καλλιέργειες. Κρανιά για παράδειγμα. Η Οξυά θεωρείται κρανότοπος ιδανικός. Και προχωρήσαμε. Εξετάσαμε το ενδεχόμενο μήπως προχωρήσει ως συμβουλευικού τύπου η συγκεκριμένη προσπάθεια. Ο ειδικός που φέραμε, ο οποίος είχε την πρόθεση να απορροφήσει και την παραγωγή μετά από λίγα χρόνια, μας τόνισε ότι εγώ θέλω να επιτυγχάνετε συγκεκριμένες ποσότητες αλλά και ποιότητες. Για να συμβεί αυτό θα πρέπει να ποτίζετε. Την κρανιά, και ξερή να την έχεις θα σου

δώσει καρπό. Αλλά δεν θα είναι αυτή η ποιότητα που θέλω εγώ. Μας είπε, εξασφαλίστε το νερό. Δεν προχώρησε. Γιατί δεν έχουμε εξασφαλισμένο το νερό. Κάνανε όλοι πίσω. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα. Υπάρχουν και άλλες εναλλακτικές λύσεις να αναπτυχθούν τα βουνά. Κίνητρα δεν υπάρχουν.

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Φτιάξατε στο χωριό την περιβαλλοντική κίνηση, κάτι διαφορετικό από τον πολιτιστικό σύλλογο. Ο κόσμος που πλαισιώνει αυτή την πρωτοβουλία πώς την αντιλαμβάνεται;

Ο κόσμος του χωριού που μένει στο χωριό, αλλά και αυτοί που ζούνε στο Μουζάκι, στο Μαυρομάτι, άνθρωποι που, θα το ξαναπώ, εξαρτώνται ακόμα απ'το χωριό για την επιβίωσή τους, το έχουν πάρει πολύ πιο ζεστά. Έστω κι αν χρειάστηκε κάμποσος καιρός γι'αυτό. Οι συγχωριανοί μας που ζουν Αγχίαλο, Αθήνα, Θεσσαλονίκη λιγότερο. Από τα μηνύματα που πέρνουμε και από την εγγραφή τους στον περιβαλλοντικό φορέα και στον σύλλογο του χωριού οι περισσότεροι ανησυχούν για την τύχη του χωριού, συμμερίζονται τον αγώνα μας, βοηθάνε, περισσότερο για συναισθηματικούς λόγους. Δεν εξαρτιούνται απ'το χωριό, έχουν σχέση όμως με το χωριό και δε θέλουν να αλλάξει τίποτε σε αυτό. Μόλις αποσαφηνίστηκαν και κάποια πράγματα για τα ανταποδοτικά, οι περισσότεροι, ίσως το 80%, και μπορεί να λέω και λίγους, δεν επιθυμεί την κατασκευή του συγκεκριμένου έργου. Όχι μόνο των μικρών υδροηλεκτρικών αλλά και των αιολικών που σχεδιάζονται στο χωριό μας. Έχουν βγει στην επιφάνεια και άλλα στοιχεία πλέον. Είπα και πριν, η εταιρεία για να αδειοδοτηθεί χρησιμοποίησε μέχρι και ψευδή στοιχεία. Όα στοιχεία που δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα, αλλά ψευδή στοιχεία. Χρησιμοποίησε υδρολογικά δεδομένα της περιοχής Μεσοχώρας Τρικάλων για να αδειοδοτηθεί μικρό υδροηλεκτρικό στην Οξυά. Ψευδή στοιχεία που έχουν να κάνουν με τη χρήση του δρόμου. Είχε πει ότι θα χρσιμοποιήσει έναν από τους κεντρικούς οδικούς άξονες του χωριού και σήμερα βλέπουμε ότι δεν τη βολεύει να τον χρησιμοποιήσει. Κάτι που συνεπάγεται πολλές αλλαγές στην καθημερινότητα των χωριανών μας εδώ. Αυτό έχει προκαλέσει αναστάτωση.

Το νερό και τα μάτια μας

Πέρα από τα μικρά υδροηλεκτρικά, την αλλαγή του ρου και την ερμηποίηση χειμάρρων και ποταμιών, το νερό περιφράσσεται και μέσα από τον έλεγχο και την εμπορευματοποίηση των πηγών. Το παράδειγμα των Σταγιατών στο Πήλιο είναι μία εικόνα από το κοντινό (;) μέλλον της Οξυάς.

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Εάν δεν υπάρχει νερό, τότε δεν υπάρχει και άδεια

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Η φωτογραφία απεικονίζει το ποταμάκι της Οξυάς, που αποτελεί πηγή νερού για το χωριό.

Κάπως έτσι μοιάζει ένα πρώην ποτάμι και νυν μικρό υδροηλεκτρικό. Το παράδειγμα έρχεται από το χωριό Θεοδώριανα στα ανατολικά Τζουμέρκα. Λειτουργεί στην περιοχή από το 2004.

Υπάρχουν τοπικές αφετηρίες στις αντιδράσεις;

Κακά τα ψέματα, οι περισσότεροι ενδιαφέρονται για τον τόπο τους. Όμως θα τολμούσα να πω ότι είναι αρκετοί οι συγχωριανοί μας που βλέπουν το πρόβλημα συνολικά. Και αυτό συμβαίνει με όσους από τους νέους ανθρώπους έχουν ασχοληθεί με το θέμα και έχουν ευαισθητοποιηθεί.

Επαφές με άλλα κοντινά χωριά;

Προβλέπονται αντίστοιχα έργα στην Δρακότρυπα. Στο Άνθοχώρι. Παλιά εκεί οι κάτοικοι τους είχαν διώξει. Τελικά προχώρησε, οι κάτοικοι δεν το αντιλήφθηκαν. Παίζει ρόλο ότι και οι περισσότεροι κάτοικοι της περιοχής εδώ τον πιο πολύ καιρό λείπουν από τον τόπο τους, τα τοπικά συμβούλια δεν λειτουργούν όπως παλιά. Μικρά υδροηλεκτρικά σχεδιάζονται στην περιοχή της λίμνης Πλαστήρα. Και εκεί υπάρχουν αντιδράσεις. Στην Αργιθέα πριν μερικά χρόνια τους έδιωξαν. Βγαίνοντας απ' το Μουζάκι προς Καρδίτσα, μετά το Μαυρομάτι έχει κάτι σωλήνες παρατημένους. Ήταν για ένα μικρό υδροηλεκτρικό στο Πετρίλο Αργιθέας. Λειτουργεί ένα στο Αργύρι Αργιθέας, το οποίο προβλέπει κάποια ανταποδοτικά για την περιοχή, ελάχιστα. Αν ρωτήσεις έναν

κάτοικο κανείς δεν είδε κάποια σημαντική αλλαγή, κάποιο ιδιαίτερο έργο. Επίσης λειτουργεί και ένα άλλο υδροηλεκτρικό στην περιοχή, στην Βατσουνιά. Εκείνο όμως, που το επικαλούνται πάρα πολλοί απ' όσους προωθούν τα μικρά υδροηλεκτρικά, έχει ενδιαφέρον γιατί λειτουργεί σε λαϊκή βάση. Δεν υπάρχει επενδυτής. Δεν υπάρχει άδεια χρήσης νερού υπέρ συγκεκριμένου ιδιώτη επενδυτή. Το λειτουργούν οι ίδιοι οι χωριανοί, οι οποίοι εκτίμησαν τις ανάγκες τους, πώς αλλιώς μπορούν να τις καλύψουν σε συνδυασμό με τη λειτουργία του μικρού υδροηλεκτρικού και το έκαναν εκεί που ήθελαν. Ακούω και έχω διαβάσει ότι είναι απ' αυτά με τις ελάχιστες περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Και δεν θεωρείται από τα καταστροφικά όπως αυτά που περιγράψαμε προηγουμένως.

Υπάρχει κάποιο επίδικο για τους επόμενους μήνες;

Περιμένουμε απόφαση του ΣτΕ για το ένα από τα μικρά υδροηλεκτρικά στο χωριό μας. Έχει εκδικαστεί αρχές Δεκεμβρίου. Απόφαση δεν έχει εκδοθεί ακόμα. Αν την κερδίσουμε θα είναι κάτι σημαντικό για εμάς. Θα ανατρέψει τα δεδομένα υπέρ μας. Αν όχι, δεν σημαίνει ότι θα τα παρατήσουμε. Έχουμε και άλλους τρόπους. Με κύριο όπλο μας ότι για το συγκεκριμένο

μικρό υδροηλεκτρικό η εταιρεία χρησιμοποίησε στοιχεία ανακριβή και πλέον καλείται να υλοποιήσει το έργο με βάση αυτά τα στοιχεία. Ενδεχομένως όταν έκανε χρήση τους, έχοντας και την ενθάρρυνση κάποιων συγχωριανών μας που διοικούσαν τότε το χωριό, κάποιοι και όχι, αλλά και του ίδιου του Δήμου, θεωρούσε ότι δεν θα υπάρξουν αντιδράσεις. Σήμερα υπάρχουν, το χωριό δεν θέλει το έργο, οπότε αυτό το πλεονέκτημα για εμάς θα το αξιοποιήσουμε στο έπακρο. Και μας δίνεται η ευκαιρία και για άλλες δίκες. Είμαστε αποφασισμένοι να τις κάνουμε. Για το άλλο μικρό υδροηλεκτρικό, που εκρεμμεί αίτημα και αυτής της εταιρείας για τροποποίησή της περιβαλλοντικής της αδειοδότησης, την περιμένουμε για να την προσβάλουμε στο ΣτΕ.

Πέρα από το κομμάτι των νομικών προσκωλυμάτων έχει υπάρξει κάποια συζήτηση για πιο άμεσες δράσεις;

Μιλάμε με τα δεδομένα που έχουμε μέχρι στιγμής και πάντα ενεργώντας και εμείς σε νόμιμο πλαίσιο. Το πώς θα αντιδράσουν οι κάτοικοι άμα δουν τις μουλιντόζες μέσα ή δίπλα απ'το χωράφι τους, ή να σκάβουν τον δρόμο και να μην μπορούν να πάνε στα σπίτια τους, είναι κάτι που δεν μπορώ να το προβλέψω. Και εγώ ο ίδιος θα ενοχληθώ.

Δέσμευση του νερού τριών πηγών από το αιολικό πάρκο του Βοϊδολίβαδου

Πηγές υδροδότησης των Βραγγιανών και της Κουστέσας αλλά και των ζώων των κτηνοτρόφων της περιοχής, βρίσκονται σε λίγες εκατοντάδες μέτρα απόσταση από τα σημεία εγκατάστασης των ανεμογεννητριών, θέτοντας σοβαρά ερωτήματα για το πόσο θα επηρεαστεί η ποιότητα των νερών τους.

Κοιτώντας την περιοχή δέσμευσης για την κατασκευή του αιολικού πάρκου στο Βοϊδολίβαδο βλέπουμε ότι σε αυτήν συμπεριλαμβάνονται και τρεις πηγές της περιοχής οι οποίες είτε υδρεύουν οικισμούς, είτε έχουν κτηνοτροφική χρήση.

Η πηγή "Μάνα Νερού" από την οποία πίνουν νερό τα Βραγγιανά και η Κουστέσα, βρίσκεται στα 300 μέτρα απόσταση από τον χώρο της επέμβασης, ενώ το σημείο όπου θα υψωθούν δύο από τις ανεμογεννήτριες ανήκει στην επιφανειακή λεκάνη τροφοδοσίας της πηγής. Είναι πολύ εύκολο οι χωματοουργικές εργασίες να παράξουν υλικά τα οποία θα παρασυρθούν στην έντονα επικλινή κοίτη και από εκεί να καταλήξουν στην πηγή. Το ίδιο ισχύει για τα χημικά υλικά τα οποία χρησιμοποιούνται για τη συντήρηση και λειτουργία των ανεμογεννητριών

(χρώματα, λάδια, λιπαντικά), στα υλικά των εκσκαφών που διαβρώνονται και από εκεί μπορούν να καταλήξουν στην "Μάνα". Η συγκεκριμένη πηγή, παρόλο που είναι αποτυπωμένη στον χάρτη "Άγραφα" της Γεωγραφικής Υπηρεσίας Στρατού, δεν περιλαμβάνεται στην μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων της εταιρείας, οπότε και η υπόγεια λεκάνη τροφοδοσίας της πηγής και η λειτουργία της δεν έχουν εξεταστεί καν.

Οι άλλες δύο πηγές, στις θέσεις "Βαρκά" και "Πάνω Πετρόστρουγγα", έχουν κτηνοτροφική χρήση, βρίσκονται σε απόσταση 200 έως 900 μέτρα από το αιολικό πάρκο, στην ίδια λεκάνη απορροής και χαμηλότερα από τις ανεμογεννήτριες. Το ίδιο και εδώ, οι πηγές δεν καταγράφονται και δεν έχει γίνει καμία περιβαλλοντική μελέτη γι' αυτές.

Ο χάρτης της Γεωγραφικής Υπηρεσίας Στρατού. Με μαύρο οριοθετημένο το σημείο του αιολικού πάρκου. Πηγή: Δίκτυο Φορέων και Πολιτών για την Προστασία των Αγράφων, Κίνηση Πολιτών για την Προστασία του Ευρυτανικού Περιβάλλοντος.

Υδροηλεκτρικά εργοστάσια και αντισταθμιστικά οφέλη

Όταν στις τοπικές κοινότητες υποσχέθηκαν λεφτά αλλά το μόνο που είδαν ήταν ξεραμένα ποτάμια

του Κωνσταντίνου Ηλ.

Το χωριό Αργύρι βρίσκεται περίπου 120 χιλιόμετρα από την Καρδίτσα και ανήκει στο νομό της. Για να φτάσεις εκεί περνάς απ' όλη την Αργιθέα, από γέφυρες, χωματόδρομους και κάνεις περίπου δύομιση ώρες άμα ξέρεις το δρόμο και έχει καλό καιρό βέβαια. Άμα δεν τον ξέρεις, μπορεί να κάνεις και δύομιση μέρες. Θεσσαλονίκη σίγουρα φτάνεις πιο γρήγορα.

Από το 2010-2011 στο Αργύρι λειτουργεί υδροηλεκτρικό εργοστάσιο από την εταιρεία την Enel Green Power Hellas (είναι το δεύτερο στο νομό Καρδίτσας, το άλλο είναι στη Βατσουνιά) φράζοντας κυριολεκτικά το ποτάμι Πλατανιά που καταλήγει στον Αχελώο. Τα αντισταθμιστικά, τέλος 1% επί των εσόδων, όπως προβλέποταν στο ιδιωτικό

συμφωνητικό που υπέγραψε ο Δήμος με την εταιρεία τον Μάιο του 1998 (!) έχουν φτάσει τα 146.600 ευρώ. Σήμερα φτάσαμε στο σημείο να καταθέτει ερώτηση στον υπουργό περιβάλλοντος Κ. Χατζηδάκη ο Γ. Κωτσός, πρώην δήμαρχος Μουζακίου και νυν βουλευτής της ΝΔ, ο οποίος ότι έχει να κάνει με ΑΠΕ τα έχει υπογράψει όλα με χέρια και με πόδια. Η ερώτηση δεν ήταν άλλη φυσικά από το που πήγαν τα λεφτά.

Σαν να μην έφτανε αυτό και ενώ η εταιρία Enel Green Power αρνείται όλα αυτά τα χρόνια να καταβάλει το τέλος, μέσα στη καραντίνα μοίρασε στο χωριό "πακέτα αγάπης" όπως ονόμασε τα τρόφιμα, τα οποία οι κάτοικοι τα δέχτηκαν αντί να τους τα πετάξουν στα μούτρα.

Στην ίδια περιοχή, 15 χιλιόμετρα περίπου πιο κάτω σε ένα άλλο χωριό το οποίο λέγεται Νέο Αργύρι (μη σας μπερδεύει το όνομα, δεν έχει καμιά σχέση με το προηγούμενο) το οποίο ανήκει στο νομό Ευρυτανίας και είναι στα σύνορα με Αιτωλοακαρνανία και Καρδίτσα, λειτουργεί από το 2009 ένα φράγμα το οποίο έχει υδροηλεκτρικό εργοστάσιο επίσης. Αυτό το φράγμα είναι το τέταρτο στη σειρά στον ποταμό Αχελώο (τα άλλα τρία είναι τα φράγματα των Κρεμαστών, του Καστρακίου και του Στρατού) και εαν ολοκληρωθεί και το φράγμα στη Μεσοχώρα πλέον θα μιλάμε για κάτι που δεν υπάρχει αλλού στην Ελλάδα, για πέντε φράγματα σε έναν ποταμό. Γι' αυτό το υδροηλεκτρικό πριν δύο χρόνια έκανε την ίδια ερώτηση

βουλευτής της Ν.Δ στην Ευρυτανία προς τον τότε υπουργό Περιβάλλοντος Γ. Σταθάκη, για το που πήγαν τα λεφτά από τα ανταποδοτικά που τους είχαν τάξει στην κοινότητα !

Η συνέλευση κατοίκων των τοπικών κοινοτήτων Αυλακίου, Καταφυλλίου, Αργυρίου, Νέου Αργυρίου και Δαφνούλας που είχε γίνει παλαιότερα περιγράφει τις επιπτώσεις του υδροηλεκτρικού στη περιοχή, ιδιαίτερα τους χειμερινούς μήνες όταν η στάθμη του ταμιευτήρα ανεβαίνει επικίνδυνα και καταπίνει καλλιέργειες ακόμη και δρόμους, προκαλώντας προβλήματα στην γέφυρα Αυλακίου. "Από την έναρξη λειτουργίας του υδροηλεκτρικού φράγματος και μέχρι σήμερα, λόγω της διακοπής της ελεύθερης ροής των υδάτων του

ποταμού Αχελώου προς τη λίμνη Κρεμαστών και ταυτόχρονα η εναπόθεση στην κοίτη του ποταμού μεγάλων ποσοτήτων φερτών υλών, αποτελούν την μοναδική αιτία των προαναφερόμενων προβλημάτων που δημιουργούνται στην ευρύτερη περιοχή".

Τα δύο Αργύρια δεν είναι τα μόνα χωριά όπου οι υποσχέσεις των ανταποδοτικών έχουν μείνει απλά υποσχέσεις. 111 δήμοι όπου λειτουργούν ΑΠΕ και 272 τοπικά διαμερίσματα (ήτοι 50 χιλιάδες "δικαιούχοι καταναλωτές") δεν έχουν πάρει φράγκο. Ίσως μια καλή ευκαιρία για να αναλογιστούν και οι φιλάργυροι αυτού του τόπου αν αξίζει για τριάντα αργύρια υποτιθέμενης μείωσης στους λογαριασμούς να συναινέσουν στην καταστροφή των δασών και των ποταμών.

Ο βασιλιάς των αγριόγιδων

ΤΟΥ ERRI DE LUCA

Απόσπασμα από το βιβλίο του <i>Το βάρος της πεταλούδας</i> το οποίο γράφτηκε το 2009 και κυκλοφόρησε στα ελληνικά το 2015 από τις εκδόσεις Κέλευθος.
Τα αγριόγιδα στην ελληνική επικράτεια θα τα συναντήσουμε σε ορεινούς όγκους στα σύνορα με την Αλβανία και την Μακεδονία, στον Όλυμπο, στην βόρεια (Τύμφη) και στην νότια (Γκιώνα, Οίτη, Βαρδούσια) Πίνδο.

Ο βασιλιάς των αγριόγιδων είχε μάθει να μη φοβάται τους κεραυνούς. Το είδος του προστατεύεται από αυτούς όταν στο βουνό, όπως το στόρι στο παράθυρο, κατεβαίνει η καταιγίδα. Τότε οι κεραυνοί δαγκώνουν τον βράχο κι αφήνουν πάνω το το λευκό της δαγκωματιάς. Το ασκέρι του προφυλασσόταν κάτω από μια προεξοχή, ο βασιλιάς όκι. Ήξερε πως ο κεραυνός ακολουθεί κατηφορίζοντας το βουνό και κώνεται ακόμα και σε στεγανές σπηλιές και τρύπες. Είχε δει κοπάδια πρόβατα να λαμπαδιάζουν όλα μαζί. Σίγουρο μέρος είναι η ανοιχτωσιά, μακριά από δέντρα και καταφύγια. Στεκόταν έτσι, αφήνοντας ν’ ανοίγουν τα ουράνια στο κεφάλι του. Στο θέριεμα της καταιγίδας μηρύνκαζε πιο καλά την αγαπημένη του τροφή, τα βλαστάρια των πεύκων και των κέδρων.

Ο βασιλιάς γνώριζε πως ο κεραυνός προειδοποιεί. Προτού πέσει, προετοιμάζει ένα ηλεκτρικό πεδίο σε μια έκταση του εδάφους, εκεί περνάει πρώτα ένα ρεύμα που κάνει την ατμόσφαιρα να πάλλεται, κι αφήνει ένα βόμβο, σαν σμάρι σφήκες που πετάει. Οι τρίχες ορθώνονται από μόνες τους, σπνάδι πως βρίσκεται εκεί που θα πέσει το αστροπελέκι. Ο βασιλιάς περίμενε την τριβή του ηλεκτρισμένου αέρα στο σώμα του, τη μυρωδιά από μέταλλο να του προκαλέσει εκείνη την ξερή φαγούρα στα ρουθούνια, τότε άλλαζε θέση για ν’ απομακρυνθεί απ’ τον στόχο. Όχι αμέσως -η τριβή του ηλεκτρισμού πάνω στο τρίχωμα έδιωχνε μακριά τους ψύλλους. Άλλαζε θέση εγκαίρως, προς τα ψηλώματα. Ο κεραυνός έσκαγε κατω απ’ τα πόδια του σπκώνοντας μια ακλή από αμόνι, από σιδεράδικο.

Στον βασιλιά άρεσε ν’ αγκαλιάζεται το βουνό σφιχτά με την καταιγίδα και τον άνεμο. Ο αετός δεν πετάει κι ο άνθρωπος δεν ανεβαίνει. Η καταιγίδα σβίνει τα ίχνη των αγριόγιδων, διώχνει μακριά τη μυρωδιά τους, κάνει ξανά το έδαφος παρθένο. Ο βασιλιάς έμενε στο ύπαιθρο ώσπου πια στράγγιζαν κι οι τελευταίες σταγόνες.

Αν ο καιρός ξεκινούσε μια πυρκαγιά στο δάσος, κατέβαινε

να την ανταμώσει. Κάποια δέντρα, προτού καούν, διασκορπίζουν τους σπόρους τους στον άνεμο, ύστατη προσπάθεια γονιμότητας. Σ’ εκείνα πήγαινε, στο κατηφόρισμά του συναντούσε ελάφια κι αγριοκάτσικα που ανέβαιναν στα τυφλά γλιστρώντας στα μουσκεμένα βράχια. Μακριά στα πεδινά, το νερό που είχε κατρακυλήσει απ’τα σύννεφα χυμούσε σπρώχνοντας πέτρες και κορμούς. Ήταν η ουρά απ’ το ουράνιο τόξο της καταιγίδας που τρεπόταν σε φυγή. Πάνω στο αριστερό του κέρατο ξεαναγύριζε μια λευκή πεταλούδα.

Υπάρχει στις Γραφές ο ορισμός: ρούχο από άνεμο του Ελοχίμ. Αναφέρεται σ’ έναν άνθρωπο ο οποίος δέχτηκε μια προφητεία που πρέπει να διαδώσει. Κανείς εκτός από εκείνον δεν ξέρει για τι είδους ρούχο πρόκειται. Ο βασιλιάς των αγριόγιδων είχε ντυθεί τον άνεμο. Μες στην καταιγίδα αφίνονταν να τον λυγίσουν οι ριπές, εκείνες ήταν το πανωφόρι του. Το τρίχωμα γυάλιζε αφράτο στο ξέσπασμα της αστραπής, ο βασιλιάς έκλεινε τα μάτια κι αφήνονταν στο σφιχταγκάλιασμα του ανέμου. ένιωθε ασφαλής εκεί που όλα τα άλλα πλάσματα αντιλαμβάνονται μια απειλή. Ήταν σύμμαχος του ανέμου, η καρδιά του χτυπούσε ανάλαφρη καθώς φορτιζόταν απ’ την ενέργεια που είχε εξαπολύσει ο ουρανός πάνω στη γη.

Κείνη τη μέρα, του κάματου και του Νοέμβρη, ο βασιλιάς οσμίστηκε το χιόνι που ερχόταν, πίσω απ’ τη σύντομη τροχιά της ηλιόλουστης μέρας. Οσμίστηκε το φιλικό χιόνι που θα έκανε το σινάφι του να κουλουριαστεί σε φωλιές από πάγο. Ο ήλιος έκανε το αποχαιρετιστήριο σεργιάνι στο στα ψηλά βοσκοτόπια, η αγέλη των αγριόγιδων ήταν νευρική. Είχαν οσμοστεί τον άνθρωπο κι έπειτα τον είχαν χάσει. Τα αρσενικά δε βοσκούσαν, έκαναν τρέχοντας και πηδώντας μικρές διαδρομές για ν’ αρπάξουν στην ασάλευτη ατμόσφαιρα κάποια μυρωδιά. Άφηναν την ανάσα τους συμπυκνωμένη σαν σφύριγμα. Κι όλο δοκίμαζαν προκλήσεις σύντομες, σπασμωδικές, χωρίς νίκη, κάτι που δεν άρμοζε σ’ εκείνα.

Μεσοκαλόκαιρο στα Άγραφα

ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΤΣΑΠΡΑΪΛΗ

“Σαν πάτησαν πρώτη φορά στα Άγραφα οι πρόγονοί μας,

σφίχτηκε η καρδιά στον κόρφο τους. Σταυροκοπήθηκαν καθώς τα μάτια περιπλανήθηκαν στις δασωμένες με έλατα πλαγιές και τις γυμνές απότομες βουνοκορφές, στους βράχους που κρέμονταν καταμεσής του λόγγου. Συνθησμένοι καθώς ήτανε στα ομαλά υψώματα που είχαν προ πολλού υποταχθεί στο χέρι του ανθρώπου, εδώ σάστισαν αντικρίζοντας έναν τόπο άγριου μεγαλείου. Άκουγαν τους αγέρηδες που φύσαγαν μανιασμένοι καθώς αναμετρούνταν με τα φουσκωμένα ανοιξιάτικα ρυάκια, πέρναγαν από ξέφωτα γεμάτα ρίγανη, στεφανωμένα με πουρνάρια, κι έβλεπαν τις βελανιδιές να μπλέκονται με τις οξιές και τις αγριοκερασιές σε αλλόκοτα συμπλέγματα. Κρύβονταν από τις ομίχλες που κατέβαιναν πυκνές, σύννεφα ολόκληρα που σκέπαζαν τον τόπο. Κι αυτό που πάνω από όλα τους έκοβε την ανάσα ήταν οι καταιγίδες που σάρωναν τον τόπο με αστροπελέκια, που στον απόηχο απ’ το φως τους θαρρείς πως έβλεπες τις βουνοκορφές να κουνιούνται, να τεντώνονται.

Πέρασαν όμως τα χρόνια και οι άνθρωποι ξεδίψασαν με παγωμένο ανοιξιάτικο νερό από σκιερές πετρόβρυσες, σίκωσαν γερά σπίνια και καλύβια με λιθάρια που έλυναν τα χέρια των μαστόρων και βάφτισαν τα παιδιά τους στην πνοή του αγέρα. Κι έτσι, καθώς τα κόκαλά τους ανακατεύτηκαν σιγά σιγά με αυτά του βουνού σε ένα άλυτο κουβάρι, καθιερώθηκε τούτη η παράδοση: πριν το μεσοκαλόκαιρο να ανεβαίνουμε αποβραδīs ως πάνω στην Καράβα, ψηλότερα κι από τις θερινές

Μεσοκαλόκαιρο στα Άγραφα

ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΤΣΑΠΡΑΪΛΗ

στάνες των τσελιγκάδων με τα περήφανα τσοπανόσκυλα, στο σπανό. Με μπάτσες από πουρναρόξυλο ζωσμένες στην πλάτη, να ανάβουμε τούτες τις φωτιές που φαίνονται ως πέρα στην Ευρυτανία, καμιά φορά μας απαντάνε αυτοί με δικές τους λαμπάδες.”

Αυτά μου διηγήθηκαν εκείνη τη νύχτα δυο ντόπιοι νεαροί Σπινρελιώτες, καθώς καθόμασταν στο φως από τις θεόρατες πυρές. Σαν πέρασαν τα μεσάνυχτα μαζεύτηκαν τρεις ηλικιωμένες λεβέντισσες κι έριξαν με κιούπια νερό απ’ τη ράχη -κρουστάλλο σκέτο, όπως είχε μάθει το στόμα μου πρωύτερα- πάνω στις φλόγες, έτσι που θόλωσε ο τόπος.

“Τούτο είναι για τις ομίχλες που μας κρατάνε γερούς από αρρώστιες” είπε η μια. «Να ξέρεις, αν τύχει και πάρει ν’ ανεβαίνει το χτικιό προς τα χωριά του τόπου, το βουνό σπκώνει πυκνή καταχνιά ολόγυρα από τους οικισμούς, τέτοια που δεν βλέπεις ούτε στα δύο μέτρα. Μπερδεύεται η ανάσα της αρρώστιας μέσα στην ομίχλη και χάνεται μες στις χαράδρες, εκεί που δεν μπορεί να βλάψει κανέναν.”

Μια-δυο ώρες αργότερα, είδα έναν γέρο μαδημένο απ’ τα χρόνια που έβγαλε δυο στριφτά τσιγάρα, άφιλτρα, και τα έθαψε σε έναν φρεσκοσκαμμένο λάκκο. τον ακολούθησαν κι άλλοι, μέχρι που γέμισε η τρύπα. Καθώς τη σκέπαζαν με σκούρο χώμα ο γέροντας μου είπε για αυτό το πρόσφατο έθιμο:

“Μια φορά, πριν κάποιες δεκαετίες, στρατιώτες είχαν πάρει στο κυνήγι ένα δάσκαλο, άλλοι και-ροί τότε, άγριοι. Αυτός είχε ριχτεί στα ρουμάνια γύρω από το Βλάσσι, πέρασε τον Άγιο Νικόλαο και βγήκε στα Στουρνέα, που ακόμη

σε πάνει ζαλάδα αν κοιτάς από την άκρη του καλιά. Κάπου εκεί στην στράτα, τον έζωσαν οι διώκτες του κι από τις δυο μεριές. Αυτός απειλημένος, έταξε στο βουνό το μόνο πράγμα που είχε πάνω του, την ασπμένια ταμπακίερα, και πήδηξε στο γκρεμό, να μην τον πιάσουν. Τον άρπαξε τότε ένας αγέρας πανίσχυρος και τον κατέβασε ως κάτω, πετώντας τον με σύννεσπ σε κάτι φουντωμένα βάτα, ανέγγιχτα για χρόνια από γίδα. Έτσι σώθηκε ο δάσκαλος με κάτι γρατζουνιές μονάχα. Κι όταν είδε πως η ταμπακίερα ήταν άφαντη, πόνισε με δάκρυα δέους το βουνό.”

Είχε ξημερώσει πια για τα καλά και πήραμε να κατεβούμε στο χωριό. Έπιασαν να τραγουδάνε οι Σπινρελιώτες, έτσι που γέμισαν οι αετοφωλιές με φωνές. Στην πλαγιά απέναντι μου έδειξαν έναν θεόρατο ξερό κορμό, κατά-μαυρο, και μου είπαν τα εξής:

“Πάει πάνω από αιώνας τώρα, από όταν λούφαξε στα μέρη μας ένας χειμώνας λυσσασμένος, που τέτοιον δεν ξαναείδε ο τόπος. Ένα βράδυ τρεις Πετριλιώτες βρέθηκαν στον πναιμό για το Τριζόλο, με δυο μέτρα χιόνι στρωμένο. Σαν πέρασαν από εδώ ξαστέρωσε και έπιασε τέτοια παγωνιά που πάγωνε η ανάσα τους. Δίχως τρόπο να ανάψουν φωτιά -δεν είχαν μαζί τσακμάκι και ίσκα-θα είχαν κρυσταλλώσει σίγουρα, θα τους έβρισκαν κοκαλωμένους την άνοιξη. Όμως σαν βγήκε το φεγγάρι από το βουνό, έπεσε από τον ξάστερο ουρανό αστροπελέκι πάνω σε μια ξερή βελανιδιά. Λαμπάδιασε αυτή και πήρε να αργοκαίγεται. Έτσι ήταν που οι οδοιπόροι πέρασαν εκεί τη νύχτα και σώθηκαν.”

Σκίτσο για την εφημερίδα, Αντωνία Πλ.

Ωραία και κοιμωμένη

ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΦΛΑΝΕΡΙΟΥ

Αυτή η ιστορία μιλάει για μία ωραία κοιμωμένη με την οποία μεγάλωσε βλέποντάς την από το παραθύρι του δωματίου του. Ήταν κατά κάποιον τρόπο και ένα θέμα τύχης, ένας όροφος παρακάτω στου Παπαζαρκάδα την οικοδομή και δε θα είχαν γνωριστεί τότε. Για πόσα χρόνια ήταν οι πρώτες καλημέρες και οι τελευταίες καληνύ-

χτες, τα πρώτα μακρινά χιόνια πριν το στρώσει και στον κάμπο, τα πρωτοσέλιδα της τοπικής εφημερίδας που έγραφε για όσους ξεχειμωνιάζανε απόμεροι στα σωθικά της, η αντάρα από μακριά που μαρτυρούσε τη μυρουδιά της βροχής που ερχόταν, τότε που ακόμα ξεχωρίζαμε τις εποχές. Ήταν τα πρώτα λαχανίσματα (ας είμαστε πεζοί και ειλικρι-

νής, μαζί με εκείνα του γηπέδου...), τα πρώτα γδαρσίματα στα γόνατα, τα πρώτα περιέργα ονόματα πλασμάτων της φύσης, οι πρώτοι πραγματικοί κίνδυνοι. Ακόμα και στην υποτυπώδη οικογενειακή βιβλιοθήκη είχε βρει να διαβάσει για τον ιστορικό αυχένα εκεί παραδίπλα. Και στα πανηγύρια που τον τραβούσαν από μικρό, στα προαύλια εκκλησιών και στις πλατείες έρμηων σήμερα χωριών, μπουρδουκλώνονταν με την κουλτούρα και τις παραδόσεις των ορεσίβιων κοινοτήτων. Ένας δικός τους χορός, μια ακατανόητη δική τους λέξη, ένα δικό τους γυρτό περπά-

τημα, ένα δικό τους γιατρικό.

Η ωραία κοιμωμένη στέκει για χρόνια εκεί. Ακριβώς όπως την έχουν σμιλεύσει οι τέσσερις κορυφές της, οι Πέντε Πύργοι, το Φλυτζάνι, το Μπορλερό και η Πλάκα: ωραία και κοιμωμένη. Αυτό, μέχρι πριν από κάποιο καιρό. Μέχρι τότε που ο κόσμος της εξουσίας, με το θράσος και την απληστία που τον διακρίνει τελεσιδικσε ότι ούτε “ωραία” είναι χωρίς να αποδίδει με όρους κέρδους, ούτε “κοιμωμένη” μπορεί να είναι πια καθώς οι μηχανές της ανάπτυξης ήδη άρχισαν να σκαλίζουν πάνω στο σώμα της.

Της προάλλες που τα λέγανε πάλι, η ωραία κοιμωμένη του εκμυστηρεύτηκε το δικό της σχέδιο για να διώξει από εκεί πάνω αυτά τα επενδυτικά τοιμπούρια, κάποιους πρόθυμους φιλοχρήματους ντόπους, πρώην φίλους της πια,, και κάποια ένστολα γαϊδούρια (για τι δουλειά έχουνε τα γαϊδούρια σε τέτοιο υψόμετρο;). Προχθές έριξε το πρώτο χιονάκι. Και υποσχέθηκε να αγκαλιάσει στην ομίχλη της και να κρύψει στα διάσελά της τους ανθρώπους που έχουν δώσει την υπόσχεση να υπερασπιστούν τα Άγραφα.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΠΑΝΔΗΜΙΩΝ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΕΙΣΒΟΛΗΣ

Ποιός εισβάλλει, σε ποιανού τον κόσμο;

Ας ξεκινήσουμε με μια υπόθεση. Ζούμε σε ένα χωριό κάπου εκεί έξω και ένα πρωί πνιγαίνουμε στο δάσος για να κάνουμε μια αγροτική εργασία. Από τους σπινθήρες ενός εργαλείου μας προκαλείται πυρκαγιά, η οποία ξεφεύγει και μέχρι το απόγευμα έχει επεκταθεί σε χιλιάδες στρέμματα. Τις επόμενες ημέρες, στα χωριά και στις πόλεις, στους τηλεοπτικούς και ραδιοφωνικούς σταθμούς, οι συζητήσεις είναι κατηγορηματικές και ζητούν ευθύνες από τα έλατα και τα πουρνάρια, για ποιον λόγο καίγονται. Γι' αυτόν που προκάλεσε την φωτιά ούτε λόγος! Εάν μεταφέρουμε αυτήν την υπόθεση στην πραγματικότητα που ζούμε αυτούς τους μήνες, το παράδειγμα θα μπορούσε να γίνει κάπως έτσι: ένα παθογόνο ζει στον οργανισμό ενός ζώου χωρίς απαραίτητα να του προκαλεί κάποια ασθένεια. Ξαφνικά, στους οικοτόπους όπου ζουν αυτά τα ζώα εμφανίζονται κάποιοι φιλόδοξοι άνθρωποι οι οποίοι τους καταστρέφουν για εξορύξεις, για υλοτομία, για βιομηχανική καλλιέργεια, για την αντικατάστασή τους με μονοκαλλιέργειες. Πέρα από τα φιλόδοξα επενδυτικά τους μεγαπρότζεκτ και τις τσέπες που γίνονται όλο και πιο παχυλές, αυτοί οι άνθρωποι κουβαλούν μαζί τους και την μοναδική ευκαιρία γι' αυτά τα παθογόνα να αποικίσουν νέους ξενιστές, ώστε να επιβιώσουν και να πολλαπλασιαστούν.

Η Manaus είναι πρωτεύουσα της πολιτείας της Αμαζονίας, στην Βραζιλία. Είναι η όγδοη μεγαλύτερη πόλη της χώρας και η οικονομική καρδιά της λεηλασίας της ζούγκλας. Στην φωτογραφία βλέπουμε πώς η πόλη εισβάλλει σταδιακά μέσα στα παρθένα δάση, μπδενίζοντας τα όρια.

Σε αυτό το πραγματικό σενάριο στα χωριά και στις πόλεις, στους τηλεοπτικούς και ραδιοφωνικούς σταθμούς, οι συζητήσεις θα εστιάσουν στην ενοχοποίηση των ζώων ή και των πληθυσμών όπου πρωτοεμφανίστηκαν τα άτιμα τα παθογόνα [Katie Rogers, *Politicians' Use of "Wuhan Virus" Starts a Debate Health Experts Wanted to Avoid*, New York Time, March 2020] και όχι στην καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος.

Στις παρακάτω γραμμές θα επιχειρηματολογήσουμε πάνω στο συλλογισμό ότι η πραγματική ιστορία των σύγχρονων επιδημιών ή πανδημιών δεν αφορά το πώς τα ζώα (και τα μικρόβιά τους) εισβάλλουν στον ανθρώπινο κόσμο μας, αλλά για το πώς εμείς εισβάλλουμε στον δικό τους.

Από τη δεκαετία του '40 εκατοντάδες νέα παθογόνα τα οποία προέρχονται από ζώα έχουν προκαλέσει επιδημίες ή πανδημίες. Σύμφωνα με μία μελέτη που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό Nature, ενώ την δεκαετία του '50 αναφέρθηκαν 30 νέες μολυσματικές ασθένειες, την δεκαετία του '80 ο αριθμός αυτός ανέβηκε σχεδόν στις 100. Οι μολυσματικές ασθένειες εμφανίζονται πιο γρήγορα σήμερα απ' ότι στο παρελθόν, και ένας από τους λόγους αυτής της αύξησης είναι ο τρόπος που εννοούμε τα οικοσύστηματα γύρω μας, το πώς εισβάλλουμε και τα καταστρέφουμε.

Τα οικοσυστήματα λειτουργούν με έναν τρόπο παρόμοιο με το ανθρώπινο σώμα: Όταν είναι ισχυρά και υγιή -που σημαίνει ότι έχουν τη δυνατότητα να παρέχουν διαφορετικό χώρο στους υγιείς

πληθυσμούς τους- είναι πιο ανθεκτικά στις ασθένειες. Τί γίνεται όταν χάνεται αυτή η δυνατότητα; Τί γίνεται όταν εκατομμύρια στρέμματα αποψιλώνονται και τα ζώα στριμώνονται να επιβιώσουν σε κάποιες νησίδες πρασίνου; Κάθε χρόνο, μια έκταση τροπικών δασών σχεδόν όση η Βρετανία, λεηλατείται στο όνομα της ανάπτυξης, της κερδοφορίας και του δυτικού ευδαιμονισμού [Fiona Harvey, *World losing area of forest the size of the UK each year, report finds*, The Guardian, September 2019]. Τα μεγαλύτερα σε έκταση τροπικά δάση βρίσκονται στην Λατινική Αμερική, στην Αφρική και στην νοτιοανατολική Ασία. Αποικιακές δραστηριότητες όπως η υλοτομία ή οι εξορύξεις διαταράσσουν, υποβαθμίζουν και εν τέλει καταστρέφουν τα οικοσυστήματα, φέρνουν τους αποίκους σε άμεση επαφή με τα ζώα και προσφέρουν στους ιούς έναν νέο οικοδεσπότη, την ευκαιρία να μεταφερθούν σε έναν νέο ξενιστή. Και φυσικά θα την αρπάξουν! Όταν καταστρέφουμε το δάσος όπου ζουν οι νυχτερίδες, αυτές δεν θα εξαφανιστούν. Αλλά θα έρθουν στα ψηλότερα δέντρα της αυλής ή του αγροκτήματός μας κάνοντας πιο εύκολη την περιστασιακή επαφή μας με τις εκκρίσεις τους. Όταν στην επαρχία Χουπέι της Κίνας κατασκευάστηκε στο ποταμό Yangtze το "φράγμα των τριών φαραγίων", το μεγαλύτερο υδροηλεκτρικό εργοστάσιο παραγωγής ενέργειας στον κόσμο, καταστράφηκε ο βιότοπος πολλών ζώων που ζούσαν στην περιοχή, μεταξύ αυτών και των νυχτερίδων. Αναρωτήθηκε κανείς ή καμία που να πήγαν αυτές άραγε; Πληθυσμοί ζώων που είναι κρίσιμοι

για την υγεία και την ισορροπία των οικοσυστημάτων, όπως οι ελέφαντες ή οι ρινόκεροι, αποδεκατίζονται. Τα αρπακτικά είδη εξαφανίζονται με αποτέλεσμα αυτά που αποτελούν θηράματά τους, οι αρουραίοι και τα ποντίκια, φορείς πολλών παθογόνων, να πολλαπλασιάζονται.

Η μετατροπή των τροπικών δασών σε γεωργικές εκτάσεις και κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις αποτελεί μια επικερδής επένδυση. Οι πολύμηνες πυρκαγιές στον Αμαζόνιο (3.769 τετραγωνικά χιλιόμετρα καταστράφηκαν σε έναν χρόνο) και η πολιτική τους διαχείριση από τον ακροδεξιό πρόεδρο της Βραζιλίας Μπολσονάρο είναι ένα πρόσφατο παράδειγμα. Ένα παράδειγμα όχι εξαιρέσης αλλά κανονικότητας, η οποία πετοσκοβεί τα δάση και στερεύει τα ποτάμια [Ernesto Londono,

Όταν στην επαρχία Χουπέι της Κίνας κατασκευάστηκε στο ποταμό Yangtze το "φράγμα των τριών φαραγίων", το μεγαλύτερο υδροηλεκτρικό εργοστάσιο παραγωγής ενέργειας στον κόσμο, καταστράφηκε ο βιότοπος πολλών ζώων που ζούσαν στην περιοχή, μεταξύ αυτών και των νυχτερίδων. Αναρωτήθηκε κανείς ή καμία που να πήγαν αυτές άραγε;

Letvcia Casado, *Amazon Deforestation in Brazil Rose Sharply on Bolsonaro's Watch*, New York Time, November 2019].

Όταν στην Αμαζονία καλλιεργείται το 80% της παγκόσμιας παραγωγής σόγιας, οι πυρκαγιές εξασφαλίζουν άμεσα μεγάλες καλλιεργήσιμες εκτάσεις και η τέφρα γίνεται ένα εξαιρετικό φυσικό λίπασμα. Μία περιοχή πλούσια σε κοιτάσματα αλουμινίου, χρυσού και πετρελαίου συγκροτεί γύρω της μια τεράστια βιομηχανία εξορυκτικών δραστηριοτήτων, νόμιμων, αλλά και παράνομων φυσικά. Στην Μαλαισία μπορείς να οδηγείς για ώρες και το μόνο που να βλέπεις γύρω σου είναι απέραντες φυτείες φοινικέλαιου [Kate Lamb, *Illegally planted palm oil already growing on burnt land in Indonesia*, The Guardian, November 2015]. Η οικονομία του καπιταλισμού μέσα στα τροπικά δάση βλέπει τις ανεξάντλητες δυνατότητες αύξησης των ακαθάριστων εγχώριων προϊόντων και του κύκλου των εξαγωγών. Αλλά όα ότι η ισοπέδωσή τους σχετίζεται περίπου με το 30% των γνωστών αναδυόμενων ασθενειών. Ούτε ότι το 60% των φαρμάκων που αναζητήθηκαν βρέθηκαν ως μόρια σε ένα τροπικό δάσος ή σε έναν ύφαλο.

Ο καπιταλισμός θέτει το χρήμα στο επίκεντρο. Μέσα από την αντίθεση κέρδους και ζημιάς αναπαράγεται και αντιλαμβάνεται τον εαυτό του. Οι κοινωνίες και τα φυσικά περιβάλλοντα ορίζονται μέσα σε αυτήν την αντίθεση, στο ακραίο σημείο της δυνατότητας (ή του "δικαιώματος") ύπαρξής τους ή όχι. Η επιστήμη των environmental economics (οικονομία του περιβάλλοντος) είναι η τεχνοκρατική προσπάθεια των αφεντικών να επαναθέσουν

με "πράσινους όρους" τη λεηλασία της φύσης. Είναι εκείνα τα think tank (δεξαμενές σκέψης) που μιλούν με μια οικολογική γλώσσα η οποία παθαίνει κράμπες μόνο στο βαθμό που η καταστροφή του περιβάλλοντος μπορεί να επιφέρει αποτυχία ή μείωση των κερδών των αγορών.

Της πειρατείας στη Σομαλία προηγείται η δυνατότητα των ψαράδων της περιοχής να μπορούν να ψαρέψουν στα ανοικτά για να τραφούν με πρωτεΐνες [Iskashato, *Αδέρφια της ακτής*. Στάσει Εκπίπτοντες, 2019]. Της μαζικής μετακίνησης στα αστικά κέντρα της Ασίας προηγείται η δυνατότητα των φτωχών αγροτών να βγουν και να συλλέξουν το φυλλόστρωμα για τα βοοειδή και τα αιγοπρόβάτα τους. Η δυνατότητα των συζύγων τους να συλλέξουν ξύλα απ'το δάσος για να ζεσταθούν ή να μαγειρέψουν. Γύρω από τα οικοσυστήματα συγκροτούνται αίτια και το αιτιατά με όρους επιβίωσης. Μία έρευνα που έγινε σε Βραζιλία, Ινδία και Ινδονησία έδειξε ότι μπορεί τα μετρήσιμα πλεονεκτήματα από την προστασία των οικοσυστημάτων να αντιστοιχούν σε πολύ μικρά ποσοστά του ΑΕΠ αυτών των χωρών -2%, 4%, 8%, 15%- ωστόσο εάν μετρηθούν με βάση το πόσο πολύ αναγκαία είναι για τους φτωχούς πληθυσμούς τους τα ποσοστά ανεβαίνουν στο 45%, στο 75%, στο 90% [Pavan Sukhdev, *Put a value on nature!*, TEDGlobal 2011]. Αλλά, αλήθεια, ποιός νοιάστηκε για τους φτωχούς αυτού του κόσμου;

Τα παραδείγματα

> Το φθινόπωρο του 1998, μετά τις τεράστιες ινδονησιακές δασοπυρκαγιές της

Ι Αγώνες υπεράσπισης της φύσης απ' την Σαμοθράκη μέχρι την Ιεράπετρα

Έχουμε πόλεμο. Απ' άκρη σ' άκρη της ελληνικής επικράτειας τα σχέδια λεηλασίας των βουνών και των νησιών συναντούν τις αντιτάσεις των τοπικών κοινωνιών. Ένα μωσαϊκό αγώνων θέτει το περιβάλλον στο επίκεντρο, διαπραγματεύεται και ξεπερνά τους τοπικίστικους εγκλωβισμούς, επαναποθετεί τη σχέση μας με το νερό και τη γη. Από την Σαμοθράκη μέχρι την Ιεράπετρα, και από την Ικαρία μέχρι την Ήπειρο ένα ζωντανό πέπλο υπεράσπισης της φύσης έχει απλωθεί.

Στην Τήνο οι κάτοικοι του νησιού αποτρέπουν δύο φορές τα δέσουν στο λιμάνι πλοία τα οποία μεταφέρουν μηχανήματα για να ξεκινήσουν εργασίες αιολικού πάρκου. Εν μέσω lockdown οι επενδυτές θα αρχίσουν τις εργασίες εκμεταλλευόμενοι την απαγόρευση κυκλοφορίας. Με την άρση των μέτρων οι κάτοικοι αποτρέπουν εκ νέου τα έργα, για τη συνέχιση των οποίων θα επιστρατευτούν αστυνομικές δυνάμεις εκτός νησιού. Γίνονται συλλήψεις, όλο το νησί βρίσκεται στο πόδι και εν τέλει ο επενδυτής (όμιλος Κοπελούζου) προσπαθεί να αποπροσανατολίσει ανακοινώνοντας την ακύρωση της

εγκατάστασης 11 α/γ στο νησί, αλλά συνεχίζοντας κανονικά το σχέδιο εγκατάστασης των υπολοίπων 21. Μαζί και οι κάτοικοι συνεχίζουν τον ανυποχώρητο αγώνα.

Τα αιολικά στην Τήνο αποτελούν κομμάτι ενός ευρύτερου σχεδιασμού για τις Κυκλάδες, που περιλαμβάνουν αντίστοιχες επενδύσεις στην Άνδρο (ήδη και εκεί στα τέλη του Μάη οι κάτοικοι απέτρεψαν να δέσει στο λιμάνι πλοίο που μετέφερε ξημερώματα εξαρτήματα για α/γ), στην Πάρο, στην Νάξο. 14 μικρές νησίδες των Κυκλάδων και των Δωδεκανήσων (σε Αστυπάλαια, Ανάφη, Λέρο και Νίσυρο), τα γνωστά ως "γκαλαπάγκος της Μεσογείου" καθώς είναι μεταξύ των

τελευταίων καταφυγίων άγριας ζωής, ανεπηρέαστα από τον άνθρωπο, ένα μοναδικό απάγκιο βιοποικιλότητας στις μέρες μας, προβλέπονται να ισοπεδωθούν από 106 α/γ, 71 κλμ. οδικού δικτύου, 14 λμμένες, κτιρία και υποδομές. Στην Σκύρο, η μονή Μεγίστης Λαύρας προωθεί (ξανά) στον Κόκυλα ένα από τα μεγαλύτερα αιολικά πάρκα της ευρώπης σε έκταση 37 χιλιάδων στρεμμάτων προστατευόμενης περιοχής Natura, στην Λέσβο το ηλιοβασιλέμα στο Σίγρι έχει τα χρώματα της "πράσινης ανάπτυξης" καθώς επεκτείνονται οι α/γ στο απολιθωμένο δάσος.

Τα βουνά της ηπειρωτικής χώρας ισοπεδώνονται με ταχείς

ρυθμούς. Στον χάρτη, τη νότια Εύβοια μπορούμε να την αντικαταστήσουμε απλά με μια μπαταρία. Είναι ο τόπος όπου ήδη τα πρώτα αιολικά ολοκληρώνουν τον κύκλο της εικονοματούς λειτουργίας τους και αφήνονται να σαπίζουν στα βουνά. Και τώρα ήρθε η ώρα να αρχίσουν να ανεβαίνουν προς τα πάνω, με την Δίρφυ να κινδυνεύει άμεσα. Το Βέρομιο και η Σαράνταινα, το νοτιότερο δάσος Οξυάς στην Ευρώπη, φιγουράρουν στους χάρτες της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας. Η Πίνδος, η μεγαλύτερη οροσειρά της Ελλάδας, σχεδιάζεται να ισοπεδωθεί. Από την Βασιλίτσα, το Σινιάτσικο και το Άσκιο, μέχρι τον Ασπροπόταμο και το Περιστέρι εκατοντάδες α/γ, χιλιό-

προηγούμενης χρονιάς, εμφανίστηκε στην Μαλαισία ο ιός Nipah. Ένα τεράστιο σύννεφο αιθαλομίχλης είχε παραμείνει στάσιμο τουλάχιστον για μια εβδομάδα πάνω από ολόκληρη την νοτιοανατολική Ασία αναγκάζοντας τις φρουτοφάγες νυχτερίδες να αναζητήσουν τροφή σε καλλιέργειες μάνγκο. Ο ιός μέσω των χοίρων, που επίσης έτρωγαν μάνγκο, πέρασε στους ανθρώπους προκαλώντας θανάτους από ταχεία εγκεφαλίτιδα. Στο Μπαγκλαντές η μετάδοση του ιού προκλήθηκε από νυχτερίδες οι οποίες έπιναν νερό από δοχεία που χρησιμοποιούνταν και για τη συλλογή χυμού από φοίνικες. Εκείνες οι δασικές πυρκαγιές δεν προέκυψαν τυχαία (είναι εξάλλου οι φθνότερες και πιο γρήγορες λύσεις για την εκκαθάριση της γης για τη μετατροπή της σε καλλιέργειες) αλλά ήταν η κορυφή μιας συστηματικής αποψίλωσης των τροπικών δασών της Σουμάτρα από το 1950 και μετά, για φυτείες βιομηχανικής ξυλείας παραγωγής χαρτιού και καρτοπολτού και για βιομηχανικές καλλιέργειες φοινικέλαιου. [Rebecca Wright, Ivan Watson, Tom Booth, Masrur Jamaluddin, *Bomeo is burning. How the world’s demand for palm oil is driving deforestation in Indonesia*, 2019, CNN, special report] Οι υποσχέσεις μίας από τις μεγαλύτερες χαρτιοβιομηχανίες στον κόσμο, της Asia Pulp and Paper, για τη δημιουργία "διαδρομών άγριας ζωής" ώστε να μην έρχονται τα είδη του δάσους σε επαφή με τους υλοτόμους και η καθιέρωση νεκρών ζωνών που θα απαγορεύουν την υλοτομία κοντά σε κατοικημένες περιοχές, δεν είναι τίποτα άλλο παρά έμμεσες παραδοχές του βαθμού ισοπέδωσης των δασών.

> Το 2002, το ξέσπασμα της ελονοσίας στο Μαλαισιανό Βόρνεο της νοτιοανατολικής Ασίας, δεν οφειλόταν στο γνωστό στέλεχος Plasmodium το οποίο μεταδίδεται με τα κουνούπια, αλλά σε ένα άλλο στέλεχος το οποίο μόλυνε και πολλαπλασιαζόταν στις μαϊμούδες μακάκους που ζούσαν στα δάση της περιοχής. Αυτό το στέλεχος είναι σήμερα η πιο κοινή αιτία ελονοσίας σε ολόκληρη της νοτιοανατολική Ασία. Η αποψίλωση των δασών (σύμφωνα με μια μελέτη του 2016) για την παραγωγή φοινικέλαιου έχει σαν αποτέλεσμα οι μακάκοι της περιοχής να συσσωρεύονται στους μικρούς θύλακες των δασών που απέμειναν, ενώ την ίδια στιγμή τα κουνούπια μετέφεραν τους τόπους αναπαραγωγής τους πιο κοντά στους ανθρώπινους οικισμούς εφόσον δεν υπήρχαν τα δάση. Τα κουνούπια τρέφονταν από τους (μολυσμένους) πθήκους και μετέδιδαν την ασθένεια στους οικισμούς αλλά και σε όσους εργάζονταν στις παρακείμενες φυτείες φοινίκων.

> Ο ιός του δυτικού Νείλου είναι ένας ιός των αποδημητικών πουλιών της Αφρικής. Αυτά τα πουλιά βρίσκονταν στην βόρεια Αμερική για εκατοντάδες χρόνια αλλά ποτέ δεν είχαν προκαλέσει κάποια νόσο μέχρι το 1999. Η βιοποικιλότητα των πουλιών περιελάμβανε πολλά και διαφορετικά είδη. Από τρυποκάρυδους και

ραλλίδες (που είναι αρνητικοί φορείς του ιού) μέχρι κοράκια και κοκκινολαίμυδες (που είναι θετικοί φορείς). Όταν οι τρυποκάρυδοι και οι ραλλίδες άρχισαν να εξαφανίζονται αυτοί που έμειναν σε μεγάλο πληθυσμό ήταν οι θετικοί φορείς του ιού του δυτικού Νείλου, οπότε και ήταν πιο πιθανό και εύκολο ένα κουνούπι να τσιμπήσει ένα μολυσμένο πουλί και στη συνέχεια να τσιμπήσει και έναν άνθρωπο.

> Το 2009, η επιδημιολόγος Amy Vittor [Amy Y. Vittor, *Linking Deforestation to Malaria in the Amazon: Characterization of the Breeding Habitat of the Principal Malaria Vector*, Anopheles darlingi, 2009] δημοσίευσε μία έρευνά της στο περουβιανό κομμάτι του Αμαζονίου σύμφωνα με την οποία ένας βασικός λόγος που εμφανίστηκε ένα στέλεχος που προκαλεί την ελονοσία (το Anopheles darlingi, το οποίο είχε εξαφανιστεί από τη δεκαετία του ’60) είναι η αποψίλωση των δασών. Οι έποικοι (υλοτόμοι, κτηνοτρόφοι, αγρότες) ανοίγουν δρόμους, πλάι στους οποίους συσσωρεύονται λιμνάζοντα νερά καθώς στερούνται συστημάτων αποστράγγισης ή δημιουργούνται μικρές λιμνοθάλασσες. Η απουσία αποχετευτικού δικτύου και οι σκόρπες δεξαμενές συλλογής νερού στους οικισμούς που στίνονται, η δημιουργία τεχνητών νερών όπως αυτών των ιχθυοκαλλιεργειών και των πηγαδιών, οι διάδρομοι προσγείωσης που ανοίγουν οι χρυσοθήρες για τα αεροπλάνα τους, δημιουργουν εκ νέου ένα ευνοϊκό περιβάλλον για την αναπαραγωγή στελεχών της ελονοσίας.

>Το 2010, στον νότιο Παναμά, υπήρξε άυσηση ενός ιού εγκεφαλομυελίτιδας ο οποίος μολύνει κατά βάση τα άλογα. Αυτή τη φορά, ωστόσο, ο ιός ανιχνεύθηκε και στους ανθρώπους, σε μικρά παιδιά.

Στο τροπικό δάσος του Para, στον Αμαζόνιο, μετά την περίοδο αποψίλωσής του για την καλλιέργεια σόγιας και βοοειδών. Τα εναπομείναντα ζώα στριμώνχονται να επιβιώσουν σε νησίδες πρασίνου.

ΚΟΣΜΟΣ

Σήμερα, σε μια στιγμή που η καθεμιά και ο καθένας μας έχουν βιώσει με ιδιαίτερη ένταση το υγειονομικό ερώτημα που θέτουν οι καιροί μας, θα πρέπει να θέσουμε κάποια ακόμα βασικά ερωτήματα στους εαυτούς μας. Μήπως πρέπει να ξαναδιαβάσουμε τους χάρτες της γεωγραφίας με έναν άλλον τρόπο, που θα μας κάνει να αφουγκραστούμε το κοινό του αγώνα για την υπεράσπιση των νερών και των βουνών της Πίνδου με τον αγώνα των ιθαγενών Νάσα στην Κολομβία, ενάντια στις μονοκαλλιέργειες ζαχαροκάλαμου και τον όρκο των ιθαγενών Μούρα να δώσουν τη ζωή τους για να υπερασπιστούν τα δάση του Αμαζονίου από τις πυρκαγιές;

Ύστερα από δείγματα αίματος που λήφθησαν από 600 θηλαστικά της περιοχής σαν ξενιστές του ιού θεωρήθηκαν είτε ο αρουραίος του ρυζιού, είτε τα ποντίκια του ζαχαροκάλαμου, αμφότερα είδη που ζουν στα νεαρά δάση τα οποία μεγαλώνουν μετά την κοπή των τροπικών δασών [Katarina Zimmer, *Deforestation Tied to Changes in Disease Dynamics*, The Scientist, Janouary 2019].

> Στην κεντρική Αφρική η έλλειψη ψαριών λόγω της υπεραλίευσης από την Κίνα και από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει αυξήσει το κινήγι και την κατανάλωση άγριων ζώων -και δη των πθήκων- με αποτέλεσμα την εξαπλωση ενός τύπου ευλογιάς που συναντάται σε αυτά τα ζώα.

> Το φθινόπωρο που μας πέρασε διάφορα διεθνή μίντια φιλοξένησαν άρθρα σύμφωνα με τα οποία για πρώτη φορά ο αριθμός των πλούσιων κινέζων ξεπέρασε εκείνον των αμερικανών (μιλάμε για 100 εκατομμύρια ανθρώπους με προσωπικές καταθέσεις από 109 χιλιάδες δολάρια και πάνω). Γράφανε, λοιπόν, ότι αυτή η νεόπλουτη τάξη, έχει "περιέργες συνήθειες". Μόνο που σε μία χώρα όπου κάμποσες εκατοντάδες εκατομμύρια εργάτες εκδιώχθηκαν από τις αγροτικές επαρχίες, συνωστίζονται σε παραγκουπόλεις (του Πεκίνου, της Γιουχάν και άλλων μεγάλων πόλεων) και επιβιώνουν οριακά, οι συνήθειες που προέρχονται από την άπληστη κατοχή του χρήματος δεν είναι "περιέργες" αλλά "ταξικές". Μία από τις ταξικές επιλογές αυτών των νεόπλουτων είναι και η αυξημένη ζήτηση για την πολυτελή κουζίνα yewwei, η οποία στηρίζεται στην κατανάλωση σπάνιων εξωτικών άγριων ζώων. Αυτές οι αγορές έχουν αναπτυχθεί σε εκείνες της πληβειακές γειτονιές των μεγαλουπόλεων, μέσα από τις οποίες

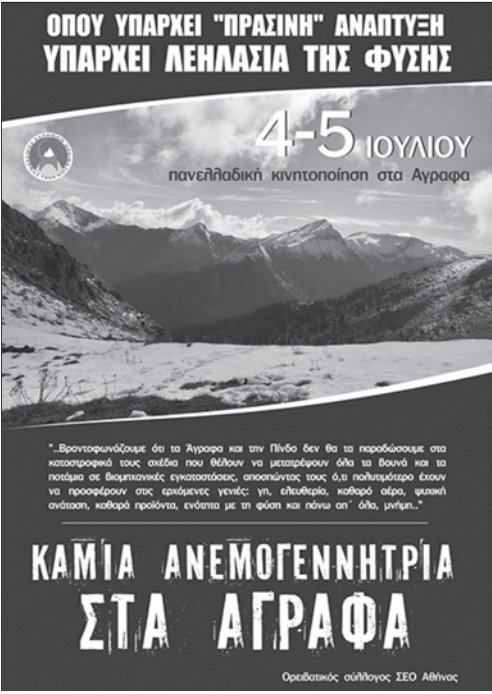
επιβιώνουν οι φτωχότεροι των κατοίκων. Και μέσα από εκείνες τις αγορές εμφανίστηκε ο Sars το 2002 και ίσως και ο Covid19 τον χειμώνα του 2019.

Για την υπεράσπιση της αγριότητας της φύσης
Ο καπιταλιστικός κόσμος έχει επεκταθεί και απ΄άκρη σ΄άκρη του πλανήτη. Λιγότερο από το 1/4 του παγκόσμιου τοπίου παραμένει άγριο. Τα ορυχεία, οι βιομηχανικές καλλιέργειες εξαγωγίμων προϊόντων, τα φράγματα, οι αποψιλώσεις έχουν αποικίσει τα τροπικά δάση που κάποτε ήταν ανέγγιχτα. Οι ζούγκλες της Ασίας και του Αμαζονίου, μακρινές, μυστήριες και επιβλητικές, ικανές να καθηλώσουν ένα ολόκληρο καφενείο στο χωριό γύρω από τα ντοκυμαντέρ του Discovery Channel, το όριο ανάμεσα σε έναν τεχνητό και φυσικό κόσμο, έχουν μετατραπεί σε ένα αδιάκοπο πεδίο οικονομικής δραστηριότητας. Δεν είναι η αύξηση του πληθυσμού της γης που καταστρέφει τη φύση. Στον βαθμό που αυτός έχει διπλασιαστεί, η κατανάλωση των φυσικών πόρων έχει τριπλασιαστεί. Το μοντέλο ενός καπιταλιστικού κέντρου και μιας περιφέρειάς του που λειτουργεί για να τροφοδοτεί αδιάκοπα με πρώτες ύλες αυτό το κέντρο είναι ένα αποικιακό μοντέλο. Το οποίο δεν μπορεί να σκιαγραφεί με τους γεωγραφικούς όρους των προηγούμενων δεκαετιών (Ευρώπη, βόρεια Αμερική εναντίον Ασίας, Αφρικής), αλλά με όρους τεχνολογικής κορύφωσης και της ύπαρξης της δυνατότητας (ούτε καν της ανάγκης) κατανάλωσης και ερμηνείας των πάντων. Την ίδια στιγμή που ο δυτικός κόσμος παρουσιάζεται με την αυτοπεποίθηση ότι μπορεί να εξηγήσει και να δαμάσει τα πάντα, άνθρωποι δεν έχουν πρόσβαση στο ρεύμα και η ημερήσια διατροφή τους περιλαμβάνει ένα πιάτο ρύζι.
Πέρα από την υπεράσπιση των διαφόρων προστατευόμενων ζωνών Natura, η υπεράσπιση της άγριας φύσης, ως ένα κομμάτι που ήταν και πρέπει να παραμείνει ανέγγιχτο είναι μία οριακή αναγκαιότητα. Σήμερα, ίσως περισσότερο από ποτέ, σε μια στιγμή που η καθεμιά και ο καθένας μας έχουν βιώσει με ιδιαίτερη ένταση το υγειονομικό ερώτημα που θέτουν οι καιροί μας, θα πρέπει να θέσουμε κάποια ακόμα βασικά ερωτήματα στους εαυτούς μας. Μήπως τελικά εκείνη η ποιητική μεταφορά της θεωρίας του χάους από τον μετεωρολόγο Έντουαρντ Λόρεντζ την δεκαετία του ’60, για το σύνδρομο της πεταλούδας, είναι το πεζό παρόν που ζούμε; Μήπως πρέπει να ξαναδιαβάσουμε τους χάρτες της γεωγραφίας με έναν άλλον τρόπο, που θα μας κάνει να αφουγκραστούμε το κοινό του αγώνα για την υπεράσπιση των νερών και των βουνών της Πίνδου με τον αγώνα των ιθαγενών Νάσα στην Κολομβία, ενάντια στις μονοκαλλιέργειες ζαχαροκάλαμου και τον όρκο των ιθαγενών Μούρα να δώσουν τη ζωή τους για να υπερασπιστούν τα δάση του Αμαζονίου από τις πυρκαγιές; Μήπως;

μετρα δρόμων μέσα στα δάση. Εκατοντάδες κάτοικοι των χωριών και των πόλεων, συλλογικότητες, ορειβατικοί και πολιτιστικοί σύλλογοι οργανώνονται γύρω από τις πρώτες κινήσεις για την υπεράσπισή τους. Τα βουνά της Αιτωλοακαρνανίας σκάβονται καθημερινά και εκπληρώνουν τον άκαρο ρόλο της εικόνας του μέλλοντος και των υπόλοιπων βουνών. Η Πάτρα νιώθει τη σκιά όχι μόνο του Παναχαϊκού αλλά και των ελικών των ανεμογεννητριών. Ο Κιθαίρωνας τα βράδια δεν είναι πια σκοτεινός, η Μικρή Ζήρεια ετοιμάζεται να της κλέψουν την μαγεία της. Οι νύκτες στις παραλίες του Λακωνικού κόλπου δεν θα είναι ποτέ ίδιες, όπως και ο Σαγγιάς. Και τα επόμενα σχέδια κοιτούν προς τον Ταΰγετο, τον Καβομαλιά και τον Πάρωνα. Η Κρίτη ετοιμάζεται για ένα δεύτερο κύκλο βιομηχανικών πάρκων ΑΠΕ μετά και την επίσκεψη

του υπουργού Περιβάλλοντος και την ανακοίνωση των σχεδίων να τροφοδοτεί με ρεύμα την ηπειρωτική χώρα (από τα 330 MW που παράγεται σήμερα το 2023 θα φτάσουν τα 2.500 MW).

Η επίθεση στο περιβάλλον είναι τόσο συστηματική και μαζική που σίγουρα κάτι θα μας έχει ξεφύγει στις παραπάνω αναφορές. Αν η μισή μας καρδιά βρίσκεται στα Άγραφα, η άλλη μισή βρίσκεται πλάι σε κάθε τόπο που μάχεται για την σωτηρία του. Γιατί αυτόν τον αγώνα δεν μπορούμε να τον κερδίσουμε κανέναν και καμία κοιτώντας το σπίτι μας, το χωριό μας, το βουνό μας, το νησί μας, τον νομό μας. Είναι κοινός και ενιαίος. Στηρίζουμε ο ένας την άλλη, κυκλοφορούμε τις εμπειρίες του αγώνα, στεκόμαστε απέναντι στο ιδεολόγημα της πράσινης ανάπτυξης, γιατί το μόνο πράσινο που έχουμε ανάγκη είναι αυτό της φύσης.

Πανελλαδική διήμερη κινητοποίηση στα βουνά των Αγράφων

Ύστερα από κάλεσμα της Επιτροπής Αγώνα Αγραφιωτών στις 4 και 5 Ιουλίου θα πραγματοποιηθεί πανελλαδική κινητοποίηση για την υπεράσπισή των Αγράφων. Το κάλεσμα πλαισιώνεται από πολιτιστικούς και ορειβατικούς συλλόγους, κινήσεις πολιτών και συλλογικότητες, η καθεμιά απ΄τις οποίες θα ανακοινώσει και το δικό της πρόγραμμα δράσεων (το οποίο μέχρι το κλείσιμο της ύλης της εφημερίδας δεν ήταν γνωστό). Κοινή σύγκληση είναι η πορεία το πρωί της 5ης Ιούλη, από τον Άγιο Νικόλαο των Βραγγιανών προς τη Νιάλα. Το κάλεσμα υπογράφεται από τον Αθηναϊκό Ορειβατικό Σύλ-

λογο, τον Ελληνικό Ορειβατικό Σύλλογο Καρδίτσας, τον Ορειβατικό Σύλλογο Αγράφων, το Δίκτυο Φορέων και Πολιτών για την Προστασία του Ασπροποτάμου, το Δίκτυο Φορέων και Πολιτών για την Προστασία των Αγράφων, την Πρωτοβουλία Κατοίκων της Αθήνας για την Προστασία των Αγράφων, την Συνέλευση για την Υπεράσπιση των Βουνών, τους πολιτιστικούς συλλόγους των Βραγγιανών, του Νεοχωρίου, της Κουστόας, του Μπελοκομήτη, των Επιφανιών, του Βαλαρίου και του Τροβάτου, το Συντονιστικό Αγώνα για τα Άγραφα, το Συντονιστικό Αθήνας Ευρωπαϊκών Συλλόγων και τον Πεζοπορικό Σύλλογο Καρπεννησίου.

Ποιός και για ποιον παράγει ενέργεια;

Πριν τη βασική αυτή ερώτηση, λοιπόν, πιστεύουμε ότι προηγούνται κάποιες άλλες. Όπως το ποιός παράγει την ενέργεια και για ποιον. Η απάντηση αυτή δεν θα μπορούσε να εξαντλείται στο απλοϊκό σχήμα "το κράτος για τους πολίτες του", γιατί ζούμε σε ένα καπιταλιστικό μοντέλο κοινωνικής οργάνωσης. Γιατί εαν το σχήμα ήταν τόσο απλό δεν θα μιλούσαμε σήμερα για την ενεργειακή φτώχεια, για κάποιες δεκάδες εκατομμύρια ανθρώπους στην ευρώπη που δεν έχουν επαρκή θέρμανση και αδυνατούν να καλύψουν τους λογαριασμούς του ρεύματος. Γιατί εάν το σχήμα ήταν τόσο απλό δεν θα μιλούσαμε για την αδυναμία κάποιων εκατομμυρίων ανθρώπων στην ελληνική επικράτεια να καλύψουν τις ενεργειακές τους ανάγκες για θέρμανση, δροσισμό, φωτισμό ή και μαγειρέμα. Είναι οι ιστορίες των νεκρών από σόμπες και αυτοσχέδια μαγκάλια μέσα στα σπίτια τους για να ζεσταθούν. Είναι οι ιστορίες των λεβητών στις πολυκατοικίες που έχουν να ανάψουν κάποια χρόνια. Είναι οι ιστορίες των ουρών διακανονισμού των απλήρωτων λογαριασμών ρεύματος.

Σε μια ταξική κοινωνία η ενέργεια παράγεται από τα αφεντικά για να καλύψει πρώτα τις δικές τους ανάγκες. Είτε είναι μιλιταριστικές, για τις τεράστιες ενεργειακές ανάγκες της πολεμικής βιομηχανίας, των πολέμων αλλά και της διαρκούς προετοιμασίας γι' αυτούς (ένας από τους μεγαλύτερους στρατούς, ο αμερικάνικος, παράγει περίπου το 40% των παγκόσμιων εκπομπών του διοξειδίου του άνθρακα και καταναλώνει 86 εκατομμύρια βαρέλια καυσίμων για επιχειρησιακούς σκοπούς), είτε είναι εμπορικές, είτε είναι καταναλωτικές. Η θέση ότι χρειαζόμαστε περισσότερο ενέργεια δεν απαντά στην ανάγκη κάλυψης των βασικών αναγκών μας, αλλά στην ολοένα και μεγαλύτερη παραγωγή και κατανάλωση άχρηστων προϊόντων τα οποία επιβεβαιώνουν μια αφηρημένη ταυτότητα ευδαιμονίας του πολίτη του δυτικού κόσμου. Ο αέναος κύκλος της παραγωγής, της κατανάλωσης και ξανά της παραγωγής, είναι η πεμπτουσία του καπιταλισμού. Είναι σαν να πηγαίνουμε στους Batek, στην τελευταία νομαδική φυλή της ζούγκλας της Μαλαισίας, τεράστιες εκτάσεις της οποίας αποψιλώνονται για την βιομηχανική καλλιέργεια φοινικών για την παραγωγή φοινικέλαιου, και να τους θέτουμε το ερώτημα ποιά είναι η άποψή σας για το πόσο πρέπει να αυξηθεί η παραγωγή φοινικέλαιου, ενώ το ζήτημα είναι η ίδια τους η επιβίωση στον προγονικό τους τόπο.

Μια περισσότερο πολιτική και λιγότερο τεχνική συζήτηση

Η παραγωγή της ενέργειας δεν είναι ένα αφηρημένο τεχνικό ζήτημα. Εάν αποτελούσε τέτοιο μόνο, η τεχνολογική γνώση που κατέχουμε σήμερα θα μπορούσε να μειώσει όσο το δυνατόν το οικολογικό αποτύπωμα, όπως θα μπορούσε και να εξαλείψει και την ενεργειακή φτώχεια. Το ότι δε συμβαίνει (και ούτε θα συμβεί), έχει να κάνει με αυτό που γράψαμε και λίγο παραπάνω. Με το ποιός κατέχει την επιστημονική γνώση και για ποιον σκοπό τη χρησιμοποιεί. Η συζήτησή μόνο με όρους τεχνικούς (υπάρχουν φυσικά και αυτοί) επιδιώκει να θέσει εκτός κουβέντας τον

ΚΑΠΟΙΕΣ ΠΡΩΤΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΝΑΖΗΤΟΥΝ ΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΠΕΡΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Και τελικά, εμείς τί προτείνουμε;

Μα τελικά τί προτείνετε όλοι εσείς; Δεν θέλετε ανεμογεννήτριες, δεν θέλετε υδροηλεκτρικά εργοστάσια, δεν θέλετε εξορύξεις πετρελαίου, δεν θέλετε πυρηνική ενέργεια, με το λιγνίτη που σπέρνει καρκίνο στην δυτική Μακεδονία και στην Πελοπόννησο θα συνεχίσουμε; Είναι ένα ερώτημα που μόνο θυμηδία προκαλεί όταν τίθεται από-τα-πάνω, απ' αυτούς που αφού ερμηποποίησαν και έσπειραν τον θάνατο σε ολόκληρους νομούς στο όνομα της ενεργειακής αυτάρκειας και των εξασφαλισμένων θέσεων εργασίας, τώρα κόπονται για την υγεία εργαζομένων και κατοίκων. Είναι όμως ένα έυλογο και αναπόφευκτο ερώτημα που το συναντάμε στις συνελεύσεις μας και στις συζητήσεις τριγύρω μας. Είναι ένα ερώτημα το οποίο θεμελιώνεται σε μία σειρά υπόρρητων αξιωμάτων, οπότε και η συζήτηση γύρω απ'αυτό το ερώτημα θα πρέπει να ξεκινήσει από τα βασικά. Και κινούμενη πάντοτε σε πρώτο πληθυντικό, στο τί κάνουμε όλοι εμείς, και όχι σε δεύτερο πληθυντικό, ωσάν να αναζητούμε τους "ειδικούς" που θα μας δώσουν τη λύση.

ΤΟ ΟΙΚΟΕΥΣΙΗΜΑ ΠΑΡΑΓΕΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΥΣ ΦΙΛΕΛΕΔΕΣ ΑΠ' ΟΣΟΥΣ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΕΙ...

καθένα και τη καθεμιά από εμάς. Η παραγωγή ενέργειας είναι ένα πολιτικό ζήτημα. Αυτό το μαρτυρούν με τον πιο αδυσώππτο τρόπο οι δεκαετίες πολέμων για τα ενεργειακά αποθέματα στη Μέση Ανατολή, ο εκτοπισμός εκατομμυρίων ανθρώπων, οι διακρατικές συμφωνίες για αγωγούς που κάποιοι θα κατασκευαστούν και κάποιοι θα μείνουν στα χαρτιά, τα γεωστρατηγικά παιχνίδια στην ανατολική Μεσόγειο με σεισμογραφικά, γεωτρήπανα, υποθαλάσσια κοιτάσματα, οικόπεδα και πλατφόρμες άντλησης πετρελαίου.

Πώς σώζουμε το κλίμα; Με ένα χρηματιστήριο!

Τα αφεντικά μιλούν για το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής και της ενεργειακής μετάβασης μέσα από τη μόνη γλώσσα που γνωρίζουν: το χρήμα. Έστησαν ένα "χρηματιστήριο των ρύπων" και γύρω απ' αυτό όλες τις καπιταλιστικές δυνατότητες που μπορούν να δημιουργηθούν. Το εμπόριο, τον τζόγο και αναπόφευκτα τα σκάνδαλα τους. Το 2005 η Ευρώπη έθεσε σε εφαρμογή έναν μηχανισμό εμπορίας δικαιωμάτων

Η παραγωγή της ενέργειας δεν είναι ένα αφηρημένο τεχνικό ζήτημα. Εάν αποτελούσε τέτοιο μόνο, η τεχνολογική γνώση που κατέχουμε σήμερα θα μπορούσε να μειώσει όσο το δυνατόν το οικολογικό αποτύπωμα, όπως θα μπορούσε και να εξαλείψει και την ενεργειακή φτώχεια. Η παραγωγή της ενέργειας είναι ένα βαθύτατα πολιτικό ζήτημα.

ρύπων με σκοπό τον περιορισμό των εκπομπών του διοξειδίου του άνθρακα. Έδωσε δηλαδή τη δυνατότητα σε ρυπογόνες βιομηχανίες (ενέργειας, πετρελαίου, χαλυβουργίας, χημείας, αλουμινίου, χαρτιού κ.τ.λ.) να αγοράζουν δικαιώματα

ρύπων ανάλογα με τους ρύπους που παράγουν, ενώ βιομηχανίες που είχαν πλεονάζοντα δικαιώματα μπορούσαν να τα μεταπωλούν σε άλλες που υπερκάλυπταν το δικό τους όριο, σε τιμές που καθορίζονταν από το χρηματιστήριο. Το εμπόριο έδωσε μια οικονομικότερη διέξοδο (σε σχέση με τα πρόστιμα) στις πιο ρυπογόνες εταιρείες. Και μια ευκαιρία για να σπηθούν διάφοροι μηχανισμοί πλουτισμού, όπως αποκαλύφθηκε μέσα ένα ελληνικό

Kostis Hatzidakis

14 hrs · 🌐

Την ώρα που η Τουρκία αμφισβητεί το μισό Αιγαίο δεν θα μπορούσαμε να απαγορεύσουμε τις εξορύξεις υδρογονανθράκων όπως ζητούν οι οικολογικές οργανώσεις. Είμαστε ευαίσθητοι για το περιβάλλον αλλά δεν θα είμαστε εμείς που θα παραδοθούμε στην Τουρκία! 🇹🇷

Η παραγωγή ενέργειας είναι ένα πολιτικό ζήτημα. Αυτό το μαρτυρούν με τον πιο αδυσώππτο τρόπο οι δεκαετίες πολέμων για τα ενεργειακά αποθέματα στη Μέση Ανατολή, τα γεωτρήπανα, τα υποθαλάσσια κοιτάσματα. Το αποδεικνύει και το tweet του υπουργού Περιβάλλοντος Κ. Χατζηδάκη στις 11 Μαΐου, ο οποίος τονίζει τί άλλο είναι για την ελληνική εξωτερική πολιτική οι εξορύξεις υδρογονανθράκων. Ή μήπως είναι μόνο αυτό;

ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΛΕΗΛΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΑΓΡΑΦΩΝ ΕΧΟΥΝ ΟΝΟΜΑΤΑ

ΕΙΤΕ ΣΟΦΙΑ ΕΙΤΕ ΣΥΓΧΩΡΙΑΝΟΙ

ΟΥΤΕ ΕΥΡΩ ΟΥΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΗΜΕΡΑ

Είναι η μεταφορική εταιρεία που ήδη πηγαioφέρνει τα εξαρτήματα των ανεμογεννητριών σε γειτονικούς νομούς

Είναι οι μηχανικοί και οι εργολάβοι που έχουν αναλάβει κομμάτια των έργων, απ'τα αρχικά τοπογραφικά μέχρι τις χωματουργικές εργασίες και την τελική εγκατάσταση των ανεμογεννητριών

Είναι οι μικροί τοπικοί θεσμοί, τα κοινοτικά συμβούλια, τα δημοτικά συμβούλια, τα τοπικά δασαρχεία που εγκρίνουν και υπογράφουν μελέτες

Είναι οι ξενοδόχοι της λίμνης που έχουν υπογράψει συμβόλαια φιλοξενίας εργατών και διευθυντικών στελεχών των εταιρειών. Και οι ξενοδόχοι του Μουζακίου που κοιμίζουν τους σκειαυριτάδες που γυροφέρνουν στα βουνά

Είναι οι βενζινοπώλες που έχουν κάνει τις συμφωνίες τους για το φουλάρισμα των μηχανών που θα καταστρέψουν τα βουνά

